

Görüşler

HAFTALIK SIYASİ MECMUA

GÖRÜŞLER

SUIİSTİMAL
İHTİKAR
FAŞİZM

FALUS

TT-584977

SABIHA SERTEL

ZİNCİRLİ HÜRRİYET

Yazısı 6-7 nci sayfada

MECHUATMILIK Yazı Yardımlarını VADEDENLER:

1. Celal BAYAR
 2. Tefik Rüştü ARAS
 3. Fuat KÖPELÜ
 4. Adnan MENDERES
 5. Cami BAYKUHT
 6. Sabiha SERTEL
- M. Zekeriya SERTEL
Portev BORATAV
Behice BORAN
Mediha BERKES
Niyazi BERKES
Hulûsi ŞERİF
Adnan CEMGİL
E. A. MÜSTECAPLIOĞLU
Muvaffak ŞEREF
Dr. Sabire DOSDOĞRU
Dr. Hulûsi DOSDOĞRU
Sabahattin AH
Kemal BİLBAŞAR
Nail V.
Aziz NESİN vs.-

N°1 1 ARALIK 1945
CUMARTESİ

YIL: 1

CİLT: 1

SAYISI **25** KURUŞ

HAFTANIN GÖRÜŞLERİ

Matbuatın İsteddiği

Hiç bir memlekette matbuatın hürriyete düşman olduğu görülmemiştir. Çünkü, hürriyet matbuat için su kadar, kâğıt kadar, hava kadar bir hayati ihtiyaçtır. Yalnız Türk matbuatı, boyunlarına geçirilen boyunduruğu bir türlü silkip atmıya razı olamıyor.

Memlekette fikir ve söz hürriyetini zincirliyen Matbuat ve Basın Birliği kanunları, demokrat bir memleketin yüzünü kızartacak ağır esaret zincirleriyle örülmüştür. Her iki kanunun da hedefi söz ve fikir hürriyetini boğmak, matbuatı devletin emrine vermektedir. Böyle olduğu halde Türk matbuatı yalnız Matbuat Kanununun ellinci maddesinin tadilini istemekle iktifa etmiştir. Geçen hafta İstanbulda toplanan Basın Birliği kongresinde de ancak Matbuat ve Basın Birliği kanunlarında yapılacak tadilat üzerinde durulmuştur. Halbuki matbuattan beklenen hareket, bu kanunların tamamen ortadan kaldırılmasını istemektir.

Demokrat memleketlerin hiç birinde ayrıca bir Matbuat veya Basın Birliği kanunu yoktur. Matbuat hürriyeti de umumî kanunlar çerçevesi içinde tahdit veya takviye edilmiştir. Hele Basın Birliği kanunu misline ancak Nazi Almanya ve Faşist İtalyada tesadüf edilen bir Faşist kanundur. Demokrat bir rejimde böyle bir kanunun varlığı, o rejim için bir leke teşkil eder.

Ortaçağın vatanşaslarından mütekkep hür bir Türkiye'de bir kanun yeri olmadığına kanun ve her iki kanunun da tadilini değil, tamamen kaldırılmalarını istiyoruz.

Kanunlarda Değişiklik

Memlekette demokrasinin inkişafı için, evvelce otoriter zihniyetle hazırlanmış olan ve vatandaşların Anayasa ile teyit edilmiş demokratik haklarını inkâr eden kanunların tadili lâzım geldiği artık elle tutulur bir zaruret halinde duyulmaktadır.

Yalnız bu zarureti duyumayan makam hükûmettir. Çünkü Meclise hâlâ bu tadiller hakkında bir teklifte bulunmamıştır. Mecliste de bu yolda henüz hiç bir adım atılmış değildir. Yapılacağı söylenen tadiller de birkaç maddeden ibarettir.

Halbuki, bizde demokrasinin inkişafına mani olan yalnız bir iki kanunun bir kaç maddesi değil, bütün kanunların ruhuna girmiş olan otoriter zihniyettir. Fakat bu radikal tadilî, ne bugünkü hükûmetten, ne bugünkü Halk Partisinden, ne de bugünkü Meclisten beklemek mümkündür. Çünkü onlar, şimdiye kadarki icraatları, tâbi oldukları Halk Partisi programıyla bambaşka bir zihniyet taşıdıklarını isbat etmişlerdir. Memleketin muhtaç olduğu hakikî ve geniş demokratik inkılâbı, ancak halkın serbest reyyle seçilecek bir meclis ve bu meclisten çıkacak hükûmet yapabilir. Onun için bir an evvel seçimlere geçmek zorundayız.

Dünya Sola Gidiyor

Harp Avrupada eski nizamı altüst etmiş, bütün milletlerin siyasi, iktisadi ve içtimai bünyelerini değiştirmiştir. Şimdi her millet seçimlere baş vurarak yeni harp sonu cereyanlarına ayak uydurmaya çalışıyor.

Şimdiye kadar yapılan seçimlerde görülen manzara, milletlerin sola doğru kaymakta olduklarıdır. Her tarafta irtica ricat halindedir. İngilterede irtica temsil eden Tory'ler tahtlarından indirilmiş, yerlerini sosyalist hükûmete terketmişlerdir. Fransada komünistler ve sosyalistler ekseriyet kazanmışlardır. Belçikada bir sosyalist hükûmeti mevcuttur. İskandinav memleketlerinde sosyalistler iktidara gelmişlerdir. Macaristan, Yugoslavya ve Bulgaristanda da sollar galebe çalmışlardır.

Henüz seçime geçmemiş memleketlerde de şiddetli bir sağ sol kavgasının hüküm sürdüğü görülüyor.

Avrupa milletlerinin bu iç mücadeleleri, aynı zamanda büyük devletler arasındaki dış mücadele ile de ilgilidir. Avrupanın 90 derecelik bir sola kaymasından korkan İngiltere ve Amerika, daha ziyade sağları tutarak bir muvazene tesisine çalışıyorlar. Yunanistanda ve İtalyada görülen manzara budur. Rusya da Balkanlarda ve şarkî Avrupada sağların galibiyetine mani olmak için solları edan ediyor.

Dünya büyük bir istihale içindedir. Kabuk değiştiren bir cemiyetin bu sancı-ları çekmesini tabii görmelidir.

Görüşler

HAFTALIK SİYASİ MECMUA

Görüşler Türkiyede hemen de ilk çıkan siyasi mecmuadır. Harp memleketlerinde, hususile İngiltere ve Amerikada siyasi mecmuaların büyük bir mevkü ve rolü vardır. Dünyanın gidişini günlük havadisler ve yazılarla takip mümkün değildir. Hâdiseleri anılamak için bunların iç yüzlerine nüfuz etmek lâzımdır. Bir siyasi mecmuanın en büyük vazifesi budur.

Görüşler, okuyucuları memleket ve dünya meseleleri hakkında aydınlatmak için, zengin ve kuvvetli bir kadro ile çıkmağa gayret etmiştir. Bu maksatla memleketin en yüksek şahsiyetlerinin yazı yardımını temin etmiştir. Mecmuamız memleketi ve dünya hareketlerini ilgilendiren hâdiselerin iç yüzlerini anlatmağa çalışacaktır. Edebî, içtimai, iktisadi meselelerle sanat dâvalarına da aynı derecede ehemmiyet verecektir.

Atom Bombasının Sırrı Yoktur

Atom bombası, milletlerarası münasebetlerin ve dünya sulhünün ana meselelerinden biri olmakta devam ediyor. İngiliz Başvekili Mr. Attlee'nin Vaşington'u ziyareti üzerine İngiltere ve Amerika hükûmetleri tarafından neşredilen karara göre, atom bombasına ait sırrın ifşası Birleşmiş Milletler Teşkilâtının işler bir hale gelmesinden ve büyük devletler arasındaki gizli silâhlara ait sırrların karşılıklı teatisinden sonraya bırakılmıştır. Bu sebeple bu karar, sırrın saklanması doğan itimatsızlık havasını dağıtmıya yetmemiştir.

Fakat hakikatte atom bombasının ifşa edilmemiş bir sırrı var mıdır? Bu bombayı imal eden ve bu keşif üzerinde çalışan Amerikalı âlimlerin neşrettikleri bir muhtıraya göre böyle bir sırdan bahsetmek doğru değildir. Böyle bir enerjinin mevcudiyeti kırk seneden beri bilinmektedir. İleri medeniyete mensup bütün milletlerin âlimleri, bu enerjiyi serbest bırakmanın sırrına vâkıftırlar. Bütün medenî milletler bu enerjiden istifade imkânlarını bulacak âlimlere ve lüzumlu kaynaklara sahiptirler.

Sır sayılacak tek şey, bu projelerin tatbikat sahasına konuş tarzından ibarettir. Tamamen nazariyelere dayanan bir çok tehlikeli ve pahalı tecrübeler ihtiyacı vardır. Fakat bu mesele de bütün dünyanın gözü önünde halledilmiştir. Yapılması lâzım olan şey, teknik prosedeyi bulmaktan ibarettir. Bunu da herhangi ileri medeniyete mensup ve nazariyelere vâkıf âlimler kısa zamanda bulabilirler.

Bu bakımdan milletleri ilgilendiren mesele atom bombasının ifşa edilmemiş bir sır olması değil, bu keşfin insanlığın istikbali üzerinde yapacağı tesirdir. Yine bu âlimlerin neşrettiği muhtırada beyan edildiğine göre, Japonyaya karşı kullanılan bombalar, ileride yapılacak bombalara nazaran bir çocuk oyuncuğu sayılabilir. Öyle atom bombaları yapılacaktır ki, Amerika büyüklüğünde bir memleketi bir kaç saat içinde bir kaç bomba ile yer yüzünden kaldırmak mümkün olacaktır. Bu kadar tehlikeli bir silâh, hiç bir milletin elinde harp vasıtası olarak bulunmamalıdır. Çünkü mütecaviz bir millet, böyle bir silâha sahip oldukça, bütün dünya için bir tehlike teşkil edebilir. Atom bombasına karşı bir müdafaa silâhı bulmak imkânı da olmayacaktır.

Onun içindir ki atom bombası, insanlığın başına yeni bir dert açmıştır. Birleşmiş Milletler Yasasının bu keşiften sonra yeniden gözden geçirilmesi lâzım gelecektir. Millî hudutlar, millî hükûranlık hakları yeni bir tefsire tabi tutulmak icap edecektir ve milletler ister istemez bir dünya teşkilâtına doğru gitmeye mecbur olacaklardır. Bu sebeple atom bombası bir harp silâhı olmaktan ziyade, dünya sulhünü ve dünya hükûmetini kurmak lüzumunu anlatan bir âmil olacaktır.

M. Zekeriya SERTEL

BARİŞ SAVVAŞI

Üç büyük müttetikin harp içi ve sonrası münasebetlerine hâkim olan ve sulhün kurulmasını güçleştiren başlıca âmil: İTİMATSIZLIK...

Avrupalı milletler için ikinci cihan harbinin yıkım ve ölüm faslı kopardı, fakat bu kıtada olsun henüz sulhü kuramadık. Muazzam hâlinin aktörleri ve seyirciler, bütün dünya büyük bir huzursuzluk içinde. Gerçi silâh şakırtıları, binlerce top, milyonlarca tüfek sustular. Evlerimizi başımıza çökerten, bir anda mahalleleri yerle bir eden 10 tonluk bombaların sesi de esildi. Dev cüsseli uçarkaleler şimdi hangarlarının altında uymakta. Asrı fiziğin bize son hediyesi olan atom bombası da tepemize asılı sâkit bir tehlike...

Harpten arta kalan Avrupa ne halde?!. Dumana tüten yangın viraneleri, geniş cenk sahalarında umumî çukurları dolduran milyonlarca insan leşi, nazilerin toplama kamplarında, krematuvarların önünde birikmiş kemik ve kül yığınları... Ve daha sonra, aç ve sefil, yarından ümit kesmiş insan sürüleri. Harbi hazırlayanlar, altı yıl milyonlarca insan gücünü geçmiş nesillerin biriktirdiği medeniyet eserlerini yoketmek için kullanan facia mürettepleri eserlerinin azameti karşısında hayran...

Dünyanın dört kıtasında, üç büyük Okyanus üzerinde doğmuş milyonlarca askerden çoğu şimdi barklarına dönmekte iken, hâlâ Çinde, İndonezyada Asyalı milletler birbirini kırıyor. Bir yandan Çin ülkesinin 11 vilâyeti üzerine yayılmış 90 milyon kızıl Çinli Çan-Kay-Şek'in beyaz Çinli ordularına karşı doğuşırken öbür yanda İngilizlerin Hindli askerleri Felemenk emperyalistlerine karşı istiklâl davasıyla ayaklanmış olan diğer Hindlileri öldürmekte... Üç asırdır bazirgân Avrupalı emperyalizminin ağırlığı altında belâ bükülmüş cenup Asyalı milletler ve 14 yıl devam eden Japon tecavüzünden yeni kurtulan şimalin Çinlileri hareket halinde; bunlar da burjuva Çinliye boyun eğmek istemiyorlar; bütün Asya ayaklanmış... Japon emperyalistlerin Pasifik hükümranlığı, "Büyük Asya" hülyası son baharın sabah sisleri gibi dağıldı, fakat Asyalı milletleri kendi oyunlarına âlet etmek için yaydıkları "Asya Asyalıların-dır" fikri bütün bu milletleri ayaklandıran kuvvetli bir inanç halinde yaşıyor. Vaki Avrupalı emperyalistler, müstemleke politikası devrinin kapanmış, artık Asyadaki imparatorluklarını tasfiye etmek zamanının gelmiş olduğunu anlamıyor değiller. Ancak bu ameliyenin kendi memleketlerinde sebep olacağı muhataralı kargaşalıklar çok korktukları içindir ki tasfiyeyi geciktirmeye çalışıyorlar. Kral Jorj, Kraliçe Vilhelmin, Fransız kolonyalistleri, Asyalı esir milletleri daha bir müddet istiklâl vaadiyle oyalamak istiyor-

Cami BAYKURT

lar. İşte bu uzak ülkelerde devam eden nisbetsiz cidalin mânası budur.

Fakat zamanımızın en büyük faciası şu ki, 1921 denberi milletlerarası faşizmi kurmağa çalışanlar, ve bu cepheyi Sovyetler ülkesi üzerine yürütmek için 1933 den '39 yılına kadar ikinci dünya harbini hazırlayanlar şimdi sulhu yapamıyorlar. Denilebilir ki Garbi Avrupa ve Amerikada koyu bolşevik düşmanı olarak tanınmış bu nüfuzlu çevreler barıştan korkmaktalar; çünkü bütün hesaplarının yanlış çıktığını gördüler. Bu korku sebeplerini biraz daha izah edelim:

İkinci dünya harbinin hakiki âmillerini seçebilmek için, her şeyden evvel, eski gözlüklerimizi değiştirmek zorundayız. Bu son harp geçmiş yakın asırdakilere benzemez. O harpler, emperyalist ittifakında, istimalî bünyelerini birbirine benzeyen milletler arasında oluyordu. Her milleti mütecannis bir küme halinde görmek bir derece mümkün oluyordu. Son cihan harbi ise böyle değildir: Emperyalist devletler arasında bir harp olduğu kadar milletlerarası

müşterek cephe üzerinde doğuşen sınıfların harbidir.

Gerçek, 1914 - 18 dünya harbini emperyalizmin son kavgası saymak doğru olur. Harp sona ermeden bir yıl önce (1917) bolşevik inkılabı cidalin mahiyetini ve tarihin seyrini değiştiren bir dönüm noktası oldu: Milletlerarası kapitalist cephenin Rusyadaki zayıf kanadı kırıldı, ve feoda, çarlık rejimi ile beraber çöktü. Sosyalist çalışma sistemi kurmak için inkılâpçılara çok müsait ve zengin bir saha açılmıştı.

Kapitalist çalışma ve istihsal sisteminin esaslarını tehdit eden yeni bir tecrübe başlamıştı. Milletlerarası yüksek finans bu tehlikeyi önlemekte geç kalamazdı. Bunun üzerine bütün kuvvetlerini seferber etmeğe ve her vakit olduğu gibi, kendi hesabına başkalarını öldürmeğe karar verdi. Onun için harp te para getiren kârlı bir ticarettir. Almanyanın galip ordular tarafından tahrip edilmesine müstemsil olduğu Beyaz Ruslardan itibaren ordular tertip olunurken (1918 - 20) Finlandiyalı Alman askerleri Bolşevik inkılâpçılara karşı kullanıldı. Harpten yeni çıkmış, ekonomik temelleri sarsılmış olan Avrupa ile Sovyetler ülkesi arasında "karantina kordonu" kurul-

du. Diğer taraftan, hemen her yerde baggösteren içtimai inkılâp hareketlerini daha çekirdekte iken ezmeğe maksadiyle İtalyadan ve Almanyadan başlayarak milletlerarası faşizm teşkilâtı yapıldı ve bu yolda milyarlarca dolar ve İngiliz lirası feda edildi.

Fakat inkılâbın kalesi olan Sovyetler ülkesini istilâ ve sosyalist tecrübeyi silâh kuvvetiyle imha etmek icap ediyordu. Bunun için de "karantina kordonu" nun gerisinde dört devlet blokunu kurmağa çalıştılar (Almanya, İtalya, İngiltere ve Fransa). 1926 Lokarno misakından başlayarak 1938 Münih anlaşmasına kadar süren devrede Anglo-Sakson siyasi edebiyatında "yatıştırma" politikası denilen, garpta Fransa ile Almanya arasında işbirliği temin etmeğe matuf olan bu hareketlerdi.

Milletlerarası yüksek finans kralları tarafından hazırlanan bu Ehlisalıp ordusunun hareketine mâni olacak engellerin kaldırılması gerekti: "Cemiyeti Akvam" iflâsa mahkûm edildi, müşterek emniyet misakı torpillendi.

Bu faciayı hazırlayanlar arasında göze görünmez bir siyasi kudret merkezi daha var ki, ihmal edilemez. Gerçi kilise, Polonya ve Macaristan gibi bazı şarki Avrupa memleketlerinde ve Ortaçağa lâyık idareler altında ezilen İberya yarım adası memleketlerinde büyük toprak sahibi, eski feodal seciyesini muhafaza ederken, Garbi Avrupada ve Amerikada yüksek finans âlemine mensuptur, banker bir müessesedir; bu memleketlerde katolik teşkilâtı, siyasi partileri ile de politikaya nâfizdir. İşte milletleri ikinci dünya harbine sürenlere hâkim olan başlıca âmilin bu olduğunu görüyoruz: Korku.

Sovyetler Birliği 31 yıl bu düşmanların açık ve gizli düşmanlıklarına peşkeş, mukabil terübat aldı, Moskova devlet adamları önce mağlûp Almanyadan büyük şeyler ümit ettiler; iki kere ona yaklaştılar (1922, 1926). Fakat Alman sosyal demokrat politikası bu ümitlerin devamına müsaade etmedi. 1917 inkılâbının selâmet ve muvaffakiyetini dünya inkılâbından bekliyenlerin aldandıkları artık belli olmuştu. Sovyetler Birliği için kendisini ancak kendi kuvvetiyle müdafaa başka çare yoktu. Troçki'nin hudut dışına çıkarılması ve ilk beş yıllık plânın başlangıcı aynı zamana tesadüf eder (1929). Ayrıca devletlerarası siyaset sahasında da düşmanlarına büyük darbeler indirmişlerdir: 1935 Sovyet - Fransa tedafüf misakı, 1939 nazi Almanya ile ademî tecavüz paktı.. Bu suretle Moskova kendi aleyhinde teşkiline çalışılan dört devlet ittifakını iki kere bozmuş ve harbin seyrini değiştirmişti.

Yazık ki makalemizin çerçevesi bu mühim bahsi uzatmağa müsait değil. İster istemez kısa keseceğim: Düşmanlarının devamlı, içeriden ve dışarıdan husumetleriyle uzun yıllar uğraşmış olan Sovyet devlet adamlarının Garp memleketlerinde kendilerine düşman olan mahafîle ve onların nüfuzu altındaki siyasi liderlere karşı ruhi hâletlerini ifade eden tek bir kelime vardır: İTİMATSIZLIK...

İşte aynı savaş cephesinde, müttetik sifatiyle silâh arkadaşı olarak yıllarca faşizme karşı cenkleşmiş olan üç büyük devletin harpte ve harpten sonra münasebetlerine hâkim olan ve sulhü güçleştiren başlıca âmil budur. Diğer âmilleri de ilerideki makalemizde izaha çalışacağız.

Günün büyük faciası!

"... Harpten arta kalan Avrupa ne halde?! Dumana tüten yangın viraneleri, Nazi toplama kamplarında, krematuvarlar sahada birikmiş kemik ve kül yığınları... ve daha sonra, aç ve sefil insan sürüleri. Harbi hauchyanlar eserlerinin azameti karşısında hayran...
— Emperyalistler, müstemleke politikası devrinin kapanmış, artık Asyadaki imparatorluklarını tasfiye etmek zamanının gelmiş olduğunu anlamıyor değiller. Ancak bu için kendi memleketlerinde sebep olacağı muhataralı kargaşalıklar çok korktukları içindir ki tasfiyeyi geciktirmeye çalışıyorlar. İşte bu uzak ülkelerde devam eden nisbetsiz cidalin mânası budur."

ATATÜRK'ün son yılbaşı gecesi

Büyük ATATÜRK, Zavallı ATATÜRK!

1938 senebaşı akşamı köşke beni çağırmişti. Derhal icabet ettim. Kendisini köşkün yukarı katında kütüphaneye muttasıl açık salonda buldum. İlk sözü: "Ben bu akşam bir tarafa çıkmıyacağım, sende suvare görmekten bıkmışsındır. Senebaşımı burada birlikte geçiririz, olmaz mı?" demek oldu. "Büyük sevinçle" cevabını verdim. Bir hayli müddet geçen senenin hâdiselerinden ve gelecek senenin işlerinden konuştuk. Kavalalı İsmail Hakkı'nın gelmesi üzerine konuşma günün haberlerine, havaya ve suya istikal etti. Bu vadede bahsi daha genişleyince Atatürk'ün elbise ve çamaşır delaplarını hep birlikte görmeğe gittik. Elbiselerinden, gömleklerinden, kiravatlarından bize dağıtıyordu. Bu münasebetle hatırıma gelen bir fikri söylemekten kendimi alamadım ve dedim ki: "Paşam, mendillerinize, potinlerinize varıncıya kadar bize vermekten hoşlanıyorsunuz, ne olurdu bir ay önce düşünseydik de yeni sene için bütün giyeceklerinizi yeniden ısmarlasaydık ve bu gece başka arkadaşları da davet ederek elbiselerinizi, çamaşırlarınızı ve gömleklerinizi aramızda kapışsaydık, ne kadar çok eğlenirdik ve her birimiz de bu senebaşı gecesinin hatırası olarak sizden bir şeyi üzerimizde taşırdık ve siz de yarın hep yeni giymiş olurduydunuz." Bunun üzerine: "A doktor, bunu niçin daha evvel düşünüp söylemedin?" diye hayıflanınca "Zararı yok, gelecek yıl böyle yaparız" cevabını verdim. Atatürk müsbet veya menfi bir şey söylemedi, bir müddet düşünür hal aldıktan sonra "Bakalım gelecek seneye yaşayacak mıyım" sözleri ağzından döküldü.

Birdenbire her üçümüzü de derin bir hüznün kapladı. Atatürk, ölümünün yaklaştığını içinde duymuştu. Bizim içimize de bu zehirli şüphe düşmüştü. Yine Atatürk bizden evvel kendini tophyarak:

Dr. Tevfik Rüştü ARAS

"Senebaşı gecesi böyle kederli şeyler düşünmiyelim ve konuşmıyalım" dedi. Yaz gömleklerinden birkaçını ayırarak bana hitaber: "Bunlardan da al, yazın Yalovada yine hep birlikte oluruz da işine yarar" teşvikiyle hem gömleklerden aldığımı istiyor, hem de üstümüze çöken hüznü hali gidermeğe çalışıyordu. Hattâ pijama bile verdi. Kavalalı, neşeli sözleriyle bahsi değiştirdi. Gece yarısı geçinceye kadar şuradan buradan konuşmakta devam ettik. O gece Atatürk'ü ekseriya mutad olan zamandan evvel istirahat etmesine bırakmak üzere izin alıp ayrılıncıya kadar bir daha acı bahse avdet edilmedi. Fakat yüreklerimizi sönmeyen bir alev yakıyordu. Çünkü Atatürk ölümünün yaklaştığını içinde duymuştu ve bunu kendisiyle beraber biz üç kişi 1938 senesinin başından itibaren biliyorduk. Bu kederli sırrın acısı dimağımı aylarla tırmaladı. Ağaç yapraklarıyla beraber açılan sır, bu kederi diğer arkadaşlara da verdi. Paylaşmak kederi azaltır derlerse de bende öyle olmadı. Acı hakikata yaklaşmakla ızdırabım azalmıyor, artıyordu.

İnanmışım insan zekâsının, ilmin aczi içinde çırpındık. Nihayet bu hal da çok sürmedi, felâket geldi çattı. Artık içi yanan bütün yurddaşlarımla birlikte bizi ayakta tutan sadece vazife duygusu olmuştur. Halkımıza, memleketimize karşı devam edecek olan vazifelerimizi yerine getirmek, ona ve onun eserlerine vefa göstermek; bundan sonraki yaşayışımızın başlıca sebebi olsa gerektir. Büyük ATATÜRK, zavallı ATATÜRK ve daha zavallı bizler. O büyük adam henüz orta bir yaşta iken, bu kadar vakitsiz ölmeli miydi? Birkaç sene daha yaşayabilseydi neler olacaktı? Ah neler olacaktı?

Bahçeli evler: 10.11.1945

Bir Avrupalının hâtura defterinden:

Mavzer Konuşuyor!

Yıllar var;

bir sabah şafak vakti
günlerden pazar:
aç kırtlar bastı köylerimizi,
dişimiz, tırnağımızla koparıp topraktan
kurduğumuz eserimizi
bırakın, çıkın, dedik;
mavzer konuşuyor!.

Ve düşman elinde kalmasın diye

bahçe, hamam, han,
hudut boyundan yukarı
hudutsuz buğday tarlaları
ve demirden başka her şey,
taş, toprak, şehir, orman
yakın, yakın, dedik;
mavzer konuşuyor!.

Yıllar var;

bir sabah, vakit şafak,
günlerden pazar:
dağ, taş, tarla, toprak
kan ağlıyor!

Ama ne çıkar!

Kuvvetimiz tükenmezdir:

Rus, Sırp, Leh, Yunanlı, Çekler,
Gürcü, Tatar ve Özbekler
süngüleri yağlıyor,
koru dağları bekler
mavzer konuşuyor!.

Yıllar var!

.....

Bu diyar,

gün gelir, gene güler.

Belki yarın, belki akşama,

şehirler geri alınabilir ama,
döğüşmez ölümler;
mavzer konuşuyor!.

Yıllar var;

bir sabah, şafak vakti
günlerden pazar:

Hudut uykuda.

Yer oynadı yerinden,

yenilmez denen ordular,
sarsıldı temellerinden;

ve artık, ölüm pusuda.

Boğuluşunu görecekler, yarın

bir kaşık sırda,
yenilmez orduların;
mavzer konuşuyor!.

Yıllar var;

bir sabah, şafak vakti
günlerden pazar...

Dört ayda verdik, onbinlerce bin

Bunu biz istemedik,

biz böyle olsun, demedik
ama neylersin!

Dava büyük,

dava ağır,
dava öyle kanlıdır.

Düşman kavi,

düşman gaddar,
düşman yedi canlıdır.

Fakat her şeye rağmen,

yüzbinlerle ödeyip

her yerin bedelini,

her adımda bir az daha ezilecektir.

Ve "p e s" deyip,

düşman haddini bilecektir;

mavzer konuşuyor!.

1942

NAİL V.

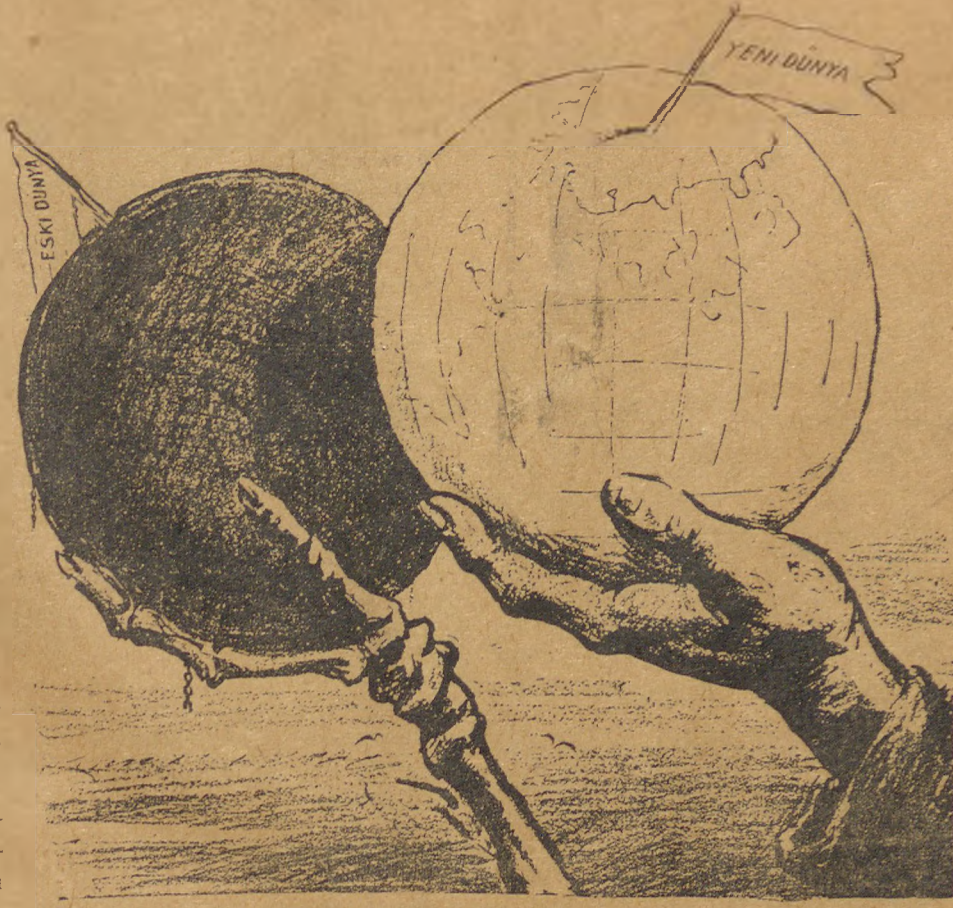
DEĞİŞEN DÜNYA

Bugün dünya makyasında meydana gelen değışikliği anlamak için, harpten evvelki dünyanın mümeyyiz vasfını işaret etmek lâzımdır. 1914-18 harbi emperyalist bir harpti. Bu harbin sonunda dünyanın yeniden paylaşılması için yapılan muahedelerin gayesi, galip devletlerin hâkimiyetini idame etmek, sermayedarlık sistemini yaşatmaktı.

1918 den 1939 a kadar geçen devre buhran içinde olan sermayedarlık sisteminin mücadeleleriyle doludur. Dünyaya hâkim olmak iddiasıyla ortaya çıkan faşist devletlere karşı, kendi mevkilini muhafaza etmek insiyakında olan İngiliz ve Fransız İmparatorluğu bir taraftan bu düşmanı yenmek istiyor, diğer taraftan sosyalizmin zaferine mâni olmağa çalışıyordu. Bu sebeple faşistlere karşı Sovyetlerle anlaşmağa yanaşmıyor, Hitleri başkalarının kesesinden yapacağı ihsanlarla tatmine uğraşıyordu.

Çemberlayn'ın Avusturyayı, Çekoslovakya'yı Hitler'e bağışlaması, Münih'e uçup Hitler'le anlaşmağa çağması harbi önlemek için değil, bir dörtler bloku yapıp Almanyayı Sovyetlere tevcih etmek içindi. Hitler'i ihsanlarla tatmin etmek mümkün olmadığı anlaşıldıktan sonra ve halk kütlelerinin tazyiki karşısında Çemberlayn Almanyaya karşı harbi kabul etti. Ondan evvel Sovyetlerle yaptığı müzakereleri uzatarak anlaşmağa yanaşmadı. Bütün bu seyir eski dünyanın kendi mevkilini olduğu gibi muhafaza etmek, dünyanın sosyalizme gitmesine mâni olmaktı.

Devlet menkanızmasını elinde tutan idareci sınıfın harbe girerken gayesi, demokrasilerin kazanacağı bir zaferle mevkilini sağlamaktı. Harp içinde ve harpten evvel faşizme karşı kurulan halk cepheleli, her geyden evvel faşizmi yenmek, ondan sonra harplerin en büyük âmîli olan emperyalizm sistemine nihayet vermek için kurulmuştur. Harbin sonuna kadar düşmana karşı beraber dövüşen bu cepheleli, faşizmi yendikten sonra, yeni kurulacak sulhte artık eski görüşlere, eski akidelere, eski sistemlere bir nihayet vermek kararını aldı. İngilterede harp kabinesine iştirak eden sosyalistler, Churchill hükümetinden ayrıldılar, müstakil olarak intihabata iştirak ettiler. Kurtuluş mücadelesi yapan Fransa, düşmanı hudutlarından çıkardıktan sonra, başı üstündeki sermayedar sınıfın tahakkümünden kurtulmak kararını verdi, halk cephesi ve mukavemet hareketi grupları eski sistemi tasfiye için milletin reyine müracaat ettiler. Belçikada, Balkanlarda ve her tarafta eski sisteme karşı uyanan bu yeni mücadele değışmekte olan dünyanın yeni vasıflarıdır. Bu itibarla meydana gelen en büyük değışiklik İngilterede harbi kazanan Churchill hükümetinin ve ory aPrtisinin intihabati kaybetmesi, Amele Partisinin iş başına gelmesidir. İngilterede meydana gelen diğer büyük bir değışiklik de liberalizmin iflâsı olmuştur. Liberaller intihabatta 307 namzet gösterdikleri halde ancak 11 yer kazanmışlardır. Halbuki 40 sene evvel bu parti 380 gibi bir ekseriyetle iktidara geçmişti. Bugünkü

SABİHA
SERTEL

**istikbalin tek ümidi,
faşizme, fikrî irticaa
karşı bütün halk kütlelerinin
birleşmesidir. Sağlam ve
devamlı bir sulh, ancak böyle
bir temel üzerine kurulabilir.**

liberaller Sinclair ve Beveridge idaresi altında Tory'lere karşı birleşmiş sosyalist, komünist, terakkiperver unsurların meydana getirdiği birliğe girmekten imtina etmişler, bir merkez partisi olarak müvazene tesis edeceklerini zannetmişlerdi. Bunlar kapitalizme de, sosyalizme de muhaliftiler, reaksiyonerlerin eline teslim ettikleri bir Beveridge plânı ile İngiltereye düzen vereceklerini umdular. Fakat asırlardan beri vaadlere aldanıp, eli boş dönen kütleleli bu defa hiç bir yaldızlı vadede aldanmadılar. Reylerini Amele Partisine verdiler. Torizmi ve liberalizmi birden tasfiye ettiler.

Fransada uzun bir mukavemet hareketinden geçen halk kütleleli, meydana getirdikleri birlikle faşizmi tasfiye ettikleri gibi, artık kapitalistlerin hâkimiyetine de bir son verdiler. İntihabatta komünistlerin ekseriyet reyini kazanması, sosyalistlerin ve de Gaulle'ün idaresi altındaki mukavemet hareketinin birbirine yakın reylerle iktidara gelmeleri, hele radikal partisinin tamamiyle iflâsı Fransanın da geçirmekte olduğu değışikliğin büyük bir emâresidir. İtalyada faşizme karşı, Belçikada kapitalizme ve muhafazakârlığa karşı doğan değışmeler, kraların artık iktidara geçmelerine karşı Balkan memleketlerinde doğan aksülâmeller, değışmekte olan bir dünyanın buhranlarıdır.

Harbin sona ermesi ve her memlekette sol unsurların zafer kazanmasıyla, bu dahilli mücadeleler bitmiş değildir. Henüz daha her tarafta muhafazakârlar büyük bir kuvvet halindedirler. 1914 harbinin sonunda olduğu gibi kendi mevkilerini muhafaza etmek, dünyanın sosyalizme gitmesine mâni olmak için bütün reaksiyonerleli birleşmektedirler. Hattâ faşizmin imhası için harbe girdiklerini söyleyenler, bugün her memlekette faşistlerle iş birliği yapmaktadırlar. 1939 dan evvel olduğu gibi yine dünyayı bloklara ayırmak, bu bloklarla bir üçüncü dünya harbinin tohumunu atmak için faaliyete geçmişlerdir. Bununla beraber 1918 harbi sonundaki vaziyetle bugünkü vaziyet tamamen birbirine zıddır. Bu harbin sonunda mutlak hâkim, harbi idare edenlerdi, bugün sulhü kurmak iktidarını milletler kendi ellerine almaktadırlar. Bu mühim değışiklik ki dünyanın her tarafında terakkiperver, anti - faşist, demokrat, sosyalist unsurları birleştirmektedir. Bu harp sonunun en büyük vasfı da faşizme ve reaksiyona karşı meydana getirilen birleşik cepheleli ve milli birliklerdir.

Yeni dünya nizamı eski mürekkeple yazılamaz. Sağlam bir sulhe kavuşmak için bu eski nizamın müdafilerini, muhafazakârlarını, reaksiyonerleri-

ni tasfiye şarttır. İstikbalin ümidi, faşizme ve fikrî irticaa karşı bütün halk kütlelerinin birleşmesidir. Sağlam bir sulh ancak bu temel üzerinde kurulabilir. 1918 ile 1945 arasında bir çok mücadelelere, harplere, hayal sukutlarına tahammül eden nesillerin, yeni bir dünya kurmak için eski düşüncelerle mücadele etmesi kolay bir iş değildir. Yeni bir dünyanın kurulabileceği hakkında bedbinliğe düşenler, bugünkü değışmeler karşısında ne kadar yanıldıklarını görmüşlerdir, hâlâ eskinin avdetini bekleyenler daha çok aldandıklarını göreceklerdir.

Dünyanın inkişafı faşizmin ve fikrî irticaa tasfiyesine doğrudur. Bütün dünyada eski nizama, faşizme, reaksiyona karşı ileri unsurların meydana getirdiği demokratik birlikler, her tarafta seçimlerde ileri unsurların sosyalistlerin kazanması, eski nizamcılarının ne kadar zaafa düştüklerinin emâreleridir. Reaksiyonerlerin mevkilerini muhafaza için mukavemet göstermeleri, birleşmeleri mücadelenin tabii bir seyridir. Fakat buna karşı demokrat, sosyalist, komünist bütün dünyada meydana gelen birlikler, irticaa yenecek en kuvvetli silâhtır. Geçen harplerden ve sulhlerden alınan dersle 1918 harbinin sonunda yapılan hatâlara düşmemek için demokrat unsurların gösterdiği birleşme temayülü, bu harp sonunun en ümit verici hâdisesidir. İstikbalin anahtarı bu birliktedir. Dünya milletlerinin birleşmesi, üçüncü bir harbin önlenmesi, milletlerin sulh içinde ve birbirine dost olarak yaşayabilmeleri için harbin sebeplerini ve tecavüzü ortadan kaldırmak lâzımdır.

Eski nizamcılar, eski şartları muhafaza etmekle, eski siyasetlere dayanmakla, hele yeni bir Çemberlaynizm ile eski hüviyetlerini muhafaza ederken, yeni bir dünyaya, sağlam bir sulha kavuşmak isteyenlerin aralarındaki fikir ayrılıklarına rağmen birleşmeleri kadar zarurî bir şey yoktur. Sağlam bir sulh ancak böyle bir temel üzerine kurulabilir.

Sulh bugün çıkmaza girmiş gibi görünüyor. Londra konferansının dağılmasından sonra meydana gelen soğukluk, demokrat, sosyalist, komünist, bu üç büyük devletin anlaşamayacakları mânasını ifade etmez. Sulhü kazanmak için, faşizme, reaksiyona karşı ilerî demokrat unsurların birleşmesi nasîl zarurî ise, sulhü kurmak için de bu devletlerin anlaşmaları zaruridir. İçinde bulunduğumuz buhran bir sulh buhranıdır. Bu buhran milletlerin birbirlerine karşı cephe alması, birbirine zıt bloklar kurmasıyla halledilemez. Birbirlerine itimat eden, her millete istiklâli içinde yaşamak hakkı veren ve diğer milletlerle iktisadî, içtimai, siyasi anlaşmalara imkân veren bir milletler birliğidir ki sulh içinde bir dünya yaratabilecektir. Sulhü kazanmak için her şeyden evvel eski entrikalar, hileli politikanın kenara atılması lâzımdır. Bugün değışen dünyada halk kütlelerinin temayülü de budur. Fransadaki mücadele, Balkan tezatları, bütün bir Avrupa buhranının sebebi budur. Bu, değışen bir dünyanın buhranıdır. Bu, yeni bir dünyanın doğum sancılarıdır.

ANAYASA-DEMOKRASİ ve KANUNLARIMIZ

Skolastik ve feodal dünyanın bütün artıklarını silip süpürmek davasıyla ortaya atılan **Atatürk** ve arkadaşları yepyeni, ileri, demokratik bir Türk Cumhuriyeti kurmak için her çesit zorluğu alt etmeğe çalıştılar. Medeni dünyanın ilim ve tekniğine kapılarını açtılar, insan haklarını koruyan yeni hukuk sistemlerini, bu arada Avrupalının usul ve prensip kanunlarını büyük bir heyecanla kabul ettiler.

Bütün bu idealist hareketler isbat etmektedir ki, **Atatürk** ve arkadaşları Avrupalının demokratik nizamına ayak uydurma yolunda kesin olarak her şeyi göze almış bulunuyorlardı.

Gerileme Devri:

Demokrasimizin tam bu gelişme devresine rastlayan yıllarda birdenbire Avrupa siyasi nizamını sarsan reaksiyoner krizler başgösterdi ve bir çok milletlerde olduğu gibi bizim zihniyetlerimiz ve ideallerimiz üzerinde de menfi tesirler yaptı.

Okuyucularımızın da bütün tefferatı ile bildikleri o iç ve dış meselelerin karmakarışıklığı içindedir ki Türkiye'de de bir çok yarı veya tam faşistçe hareketler belirdi, müesseseler kuruldu, kanunlar yapıldı. Türk vatandaşının bir çok hakları ve hürriyetleri kilit altına alındı, dolayısıyla demokrasmizin ayakları kösteklendi. Bu arada **Atatürk** ve arkadaşları tarafından kabul edilmiş ve vatandaşın şahsi haklarını koruyan **1924 Anayasası** ve **1924 Kanunları** nun bazı maddeleri müstaceliyet kararıyla müzakere edildi.

Dönüş Zarureti:

Bütün dünyanın elbirliğiyle ve altı yıllık kanlı gayretleriyle önlenecek, kolu, kanadı kırılan faşist nizamının her memlekette olduğu gibi hiç şüphesiz bizde de hâlâ bir çok artıkları vardır. Milletleri hukuki ve siyasi bir birlik içinde sulhe, emniyete ve hakiki demokrasiye kavuşturacak olan **Birleşmiş Milletler Anayasası** prensiplerini biz de kabul etmiş bulunuyoruz.

Herkes biliyor ki, bu dünya beraberliğinin hedefi, demokrasinin yaralarını sarmak, faşizmin hukuki ve siyasi bütün artıklarının hiç bir memlekette daha fazla barınmasına imkân bırakmamaktır.

İşte bizim de, burada, yapmak istediğimiz budur. O buhranlı devrelerde, her ne maksatla olursa olsun, Anayasamızı, usul ve prensip kanunlarımızın ruhuna ve metnine uymayan, demokrasi esaslarıyla uzlaşmasına imkân olmayan mevzuatımızı gözden geçirmeye ve bunları ileri bir hukuk zihniyeti içinde okuyucularımızı yadırgatmayacak usullerle meydana çıkarmaya çalışacağız.

Teşkilatlanma Hürriyeti:

İkiden fazla ferdler arasında bir fikir ve gaye birliği mevcut oldu

mu, her birinin ayrı ayrı haiz olduğu hürriyet müşterek bir hürriyet halinde ortaya çıkar ki buna teşkilatlanma hak ve hürriyeti denir.

Ferdlerin içtimai şahsiyetlerini meydana getiren hâdiseyi, teşkilatlanma hürriyetinin faaliyeti içinde aramak lâzımdır; çünkü mücerred bir fikir ve vicdan hürriyeti içtimai hiç bir mâna ifade etmez. Ferdlerdeki fikir hürriyeti içtimailleşmek, millileşmek nihayet insanlaşmak için mutlaka aralarında bir koalisyon meydana getirmek zorundadır.

Aynı tarzda düşünen ve aynı şeyleri isteyenlerin toplaşmak, birleşmek ihtiyaçlarını kanunlar ister istemez kabul etmişler ve bunu teşkilatlanma hürriyeti adı altında kaideleştirmişlerdir.

Bu sebepledir ki, **Türk Anayasasının 70 inci maddesi "Dernek kurma hak ve hürriyeti Türklerin tabii haklarındandır"** prensibini kanunlaştırmıştır.

Türk Medeni Kanununun 53 üncü maddesi de bu hürriyeti şöyle izah eder: "Siyasi, dini, ilmi, bedii, hayri cemiyetler ile eğlence ve idman cemiyet-

leri ve asıl gayesi iktisadi olmayan diğer cemiyetler nizamnamelelerinde cemiyet olarak teşekkül arzusunu izhar etmekle şahsiyet iktisap ederler."

Görüldüğü ki Anayasamız ve Medeni Kanunumuz teşkilatlanma hürriyetini kayıtsız, şartsız kabul etmiş ve Türk demokrasisinin en sağlam müeyyidesi olan bu hürriyeti Türklerin tabii ve değiştirilemez haklarından saymıştır.

Halbuki 3512 numaralı Cemiyetler Kanunu'nun 2, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 27, 28, 29 vs. maddeleri ile Anayasamızın ve Medeni Kanunumuzun yüksek prensipleri ihlâl edilmiş ve Türk vatandaşları demokratik haklardan mahrum edilmiştir.

Aynı zamanda bu hürriyet, Ceza kanunumuzun birçok maddeleriyle takyit bu arada 163 üncü maddesiyle de tahdit edilmiştir.

Grev Hakkı:

Teşkilatlanma hak ve hürriyetinin sendikalar mahiyette en kuvvetli müeyyidelerinden biri olan ve bütün

milletlere kanunlarla tanınmış olan grev hakkı, **İş Kanununun 72, 73, 127, 128, 129, 130 ve 131 inci maddeleri** ile ortadan kaldırılmış yasak edilmiş ve grevciilere cezalar tayin olunmuştur.

Bu yasak işçilere olduğu kadar müstahdemlere de şâmilirdir.

Matbuat Hürriyeti:

Herkesin düşünlüğünü yaymak, neşretmek hakkı demokrasinin temel taşlarından biridir. **Anayasamızın 77 nci maddesi** ile bu hürriyet tesis edilmiş ve sansür kaldırılmıştır.

Halbuki, Matbuat Kanunu ile:

1) Gazete ve mecmua çıkarmak hürriyeti bir çok formalitelere bağlanmış ve bu hak bir çok hükümlerle takyit olunmuştur. İmtiyaz almak hâdümetin iznine bağlıdır.

500 - 5000 lira teminat akçası yatırılmadıkça siyasi gazete ve mecmua çıkarılamaz. Bu suretle neşir hürriyeti ancak zengin bir zümrenin inhisarına terk edilmiştir.

Bir gazete veya mecmuanın adını değiştirmek dahi Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü'nün Foyduğu formalitelere bağlıdır.

Esat Âdil MÜSTECAPLIOĞLU

Fikir - Vicdan Hürriyeti:

Anayasa 75 inci maddesi ile fikir ve vicdan hürriyetini tesis etmiş ve hiç kimenin felsefi düşüncelerine müdahale edilemeyeceğini kaideleştirmiştir.

Halbuki, gerek Türk Ceza Kanunu ve gerek Matbuat Kanunu ile fikir hürriyetinin bir çok tezanürleri cezaî müeyyidelerle yasak edilmiştir. Siyasi ve felsefi bir çok fikir hareketleri bu sebeple kösteklenmiş ve bu arada meselâ Mark-

sist felsefe hürriyeti lehine her türlü fikir ve neşir hareketi fillen ve kanunla yasak edilmiştir.

Şahsi Hürriyet:

Yine Anayasamızın 72 nci ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 104, 105, 106, 107 ve müteakip maddeleriyle şahsi hürriyet tamamiyle teminat altına alınmış ve hiç bir kimenin tevkif kararı olmaksızın 24 saatte fazla hürriyetine dokunulamazlığı prensipi kabul edilmiştir.

Halbuki, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 18 inci maddesi, hâkim kararına lüzum olmaksızın herhangi bir vatandaşın polislin arzusu ve mülkiye âmirinin tasdikıyla 3 aya kadar polis nezaretinde tutulmasını mümkün kılmaktadır.

Yine bu kanuna göre zabita, adres ve hüyvet almakla ıktifa etmirmek herkesi polis karakoluna götürmeğe mezun kılınmıştır.

İkametgâh Masuniyeti:

Anayasamızın 76 nci ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun

91 - 103 üncü maddeleri ile bu masuniyet teminat altına alınmış, yargıç veya savcı kararı olmaksızın bu masuniyetin ihlâl edilemeyeceği kaideleştirilmiştir.

Halbuki; yine Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu ile zabita lüzum gördüğü takdirde yargıç ve savcının kararını almaksızın evlere girebilir, müsadere yapabilir ve muvakkaten bir ikametgâhı kapatabilir.

Tasarruf Masuniyeti:

Anayasamızın 74 üncü maddesi "Derger pahası ödenmedikçe hiç kimsenin malı alınmaz" der.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 36 ve 392 - 394 üncü maddeleri her ne şekilde olursa olsun bir şeyin müsadere, imhası veya istifalden kaldırılması suç mevzuu olsun olmasın, ancak hâkim kararıyla yapılabilirliğini kanunlaştırmıştır.

Halbuki, bir takım siyasi ve idari mercilerin emriyle, yukarıki hükümler ihlâl edilebilmekte, ve sık sık rastlanıldığı şekilde kitap, mecmua, gazete toplatılıp müsadere edilmektedir. Ve-

ların siyasi hürriyeti verirken, bu hakları da garanti etmiştir. Hakiki bir demokraside ne imtiyazlı ferd, ne de imtiyazlı sınıftır. Dünyanın hiçbir yerinde de böyle bir hürriyet ve demokrasi yoktur. Bu öyle bir hürriyet ve demokrasi- dir ki, Matbuat Kanunu vatandaşın ağzını bağlamış, Cemiyetler Kanunu bileklerini sıkışmış, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu ayaklarına pıranga vurmuş, diğer hükümler ve muhtevalar da vatandaşın düşüncesini, konuşmasını, hareket edemez bir manken haline getirmiştir.

Her insanın, her vatandaşın hakkı olan hürriyeti istiyoruz, bu zincirli hürriyeti değil...

Geniş bir demokrasiye geçerken, Matbuat Kanununun 50 inci maddesini kaldırmak, matbuat suçlarının muhakemesini Şûrayı Devlete havale etmek, bu zincirleri çözmek değil, irade ve otoriteyi elde tutup, zevahiri kurtarmak için bu zinciri gevçette gibi görmektedir.

Geniş bir demokrasiye geçerken, bir kısım vatandaşlara cemiyet ve parti kurmak hakkını tanıırken, diğer bir kısım vatandaşları bu haklardan mahrum etmek, ferdler ve sınıflar arasında da bir imtiyaz kabul etmektedir ki, bu hürriyet ve demokrasi değil, hürriyetin vatandaşlara idareci sınıf tarafından kendi arzusuna göre miskale bahş ve ihlas edilmesi demektir.

Sadaka istemiyoruz. Hak istiyoruz. Her vatandaş istediği partiyi kurmakta serbesttir. Bunun aksi bir sınıfın diğer sınıf üzerinde diktatörlüğü demektir ki, bunun kanunlaştırılması tamamiyle faşizmin kabulüdür. Bütün dünya demokrasisi vatandaş-

ların siyasi hürriyeti verirken, bu hakları da garanti etmiştir. Hakiki bir demokraside ne imtiyazlı ferd, ne de imtiyazlı sınıftır. Dünyanın hiçbir yerinde de böyle bir hürriyet ve demokrasi yoktur. Bu öyle bir hürriyet ve demokrasi- dir ki, Matbuat Kanunu vatandaşın ağzını bağlamış, Cemiyetler Kanunu bileklerini sıkışmış, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu ayaklarına pıranga vurmuş, diğer hükümler ve muhtevalar da vatandaşın düşüncesini, konuşmasını, hareket edemez bir manken haline getirmiştir.

Her insanın, her vatandaşın hakkı olan hürriyeti istiyoruz, bu zincirli hürriyeti değil...

Anayasamızın 53 üncü ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 373 - 377 nci maddeleri, teşkilât ve meriyet kanunlarıyla bu cemiyet teşkilât altına alınmıştır.

Halbuki, bugün sebepleri tamamiyle ortadan kalkmış olduğu halde sendikaları kanuni mevcudiyetlerini hâid muhafaza etmekte olan örfi idare ve garnizon mahkemeleri ile vatandaşın mahkeme hürriyeti kayıt altına alınmıştır.

Sivil ceza kanunlarına göre işlenmiş olan suçlar, bilhassa siyasi suçlar bu mahkemeler tarafından rüyet edilmekte ve celseler gizli yapılmaktadır. Bu gizlilik dolayısıyla suçlunun müdafaa hakkı da az çok takyit edilmiştir.

Halbuki, demokrat memlekelerde aksine olarak, fikir, vicdan ve felsefe hürriyetlerinin birer neticesi olan bu gibi siyasi suçlar jüril mahkemelere verilir ve mahkûm olanlar da mevkuf-lara tabii olunan hafif infaz sistemi-ne tâbi tutulurlar.

Bu hukukî ve kanunî araştırmalarımızı daha da genişletmek ve derinleştirmek bizim için dalima mümkündür. Fakat asıl maksadımız bu mahdut sâhâlarda, Türk Cumhuriyetinin "anti-demokrat ve anti-konstitüsyonel" vaziyetini isbat etmek ve bir an evvel bu gayri tabiiye nihayet verilmesini istemektir.

Bir daha bu bahsi tekrarlamağa lüzum kalmaması için Büyük Millet Meclisinden mevzuatımızın sıkı bir taramaya tâbi tutulmasını ve bu taramanın demokrasi prensiplerinin meşalesi altında ve Türk Cumhuriyetinin süratle kalkınmasını istihdaf eder lü niyetlerle yapılmasını diler ve bunu Millet Meclisinden Türk vatandaşlığının mukaddes hak ve hürriyetleri nâmina ısrarla isteriz.

1938 - 1944 yıllarının yazı ve fikir tarihini yazmak isteyenler, kitaplarında Peyami Safa'ya dolgunca bir yer ayıracaklardır. Bu, onun yazı ve fikir adamı olarak değerinden çok, ikinci cihan harbi yıllarında oynadığı rolün ehemmiyetindedir. Gerçekten Peyami Safa bu yıllar içinde Türkiye'de, Almanyada Rosenberg'in oynadığı faşizmin nazariyecisi rolüne benzeyen bir rol oynamak istemiştir.

Çeyrek münevverlere kendisi için "mütefekkir edip" dedirten, biyoloji, psikoloji, sosyoloji terimlerini doldurarak "fikri" çeşni vermek istediği fıkralarında ötedenberi daima sepetik görünmeyi züppelik derecesine varıracak kadar ileri götüren Peyami Safanın tam altı yıl boyunca imanlı bir mücahit oluvermesi inanılmaz bir şey olmuştur. Peyami Safa, inandığı faşist

dinini kendinden geçerek yaydığı o yıllarda, "İlâhı kelimetullah" uğrunda kâfirlere kılıç sallayan bir mümin, Saint - Barthelemy gecesinde hançerliyecek protestan arıyan gözü dönmüş bir katolik kinile anti-faşistlere saldırmış, nazi işgalindeki yerlerde Gestapoya verilen jurnallere pek benzeyen yazılar yazmıştı.

Onu, böyle polis romancılığından, fantezi yazıcılığından faşizm misyonerliğine geçiren âmiller bilinmemektedir. Yalnız bu yolda ilk derslerini Abalıoğlu sülâlesinin "yeni nizamcı" "Cumhuriyet" inde aldıktan sonra, efkârlı ve efkârsız "Tasvir" lerde olgunlaştığını vesikalar göstermektedir.

"Çürümüş demokrasilerin" yüzde yüz yenileceğine, emin olan Peyami Safa, ikinci cephenin açılıp: "Wehrmacht" ın tuzla buz olduğunu gördükten sonra imanında çatlaklar başladı. Bu buhran Peyami'ye "ben faşist değilim!" dedirtecek, kâh sosyalist kâh demokrat olduğunu söyletecek kadar puslayı şaşırtmıştır. O kadar ki Berlinin düşmesinden sonra Hitler'e dil uzatmış, vaktiyle üstadı olan "Goebels" le alay edebilmişti. Bir zamanlar, şimdi kayıplara karışan Führer'i, meşhur Munich birahanesinde ilk alkışlamış kıdemli bir nazi heyecanlıyla altı yıl boyunca haykırdığı imanını

böyle birden bir dönüşle inkârına bir küfür mü demeli? Hayır. Bizce Peyami Safa kafası ve midesiyle bağlandığı "faşizm" in bütün yapıyla gümbür gümbür yıkıldığını gördükten sonra, zehir içerek kendilerini yokeden veya yokolan mürşitlerinin izinden ayrılmış değildir. O da onlar gibi yapmış, kendini yoketmek istemiştir; bir farkla: Arsenik içerek değil, faşizmi, faşist olduğunu inkâr ederek. İnsanın böyle iliklerine kadar bağlandığı, bir inancı inkâr etmesi de arsenik içmesi kadar hattâ daha da acı değil mi? İşin en trajik tarafı Mussolini, Hitler, Goebels, ve Himmler, nihayet Dr. Ley artık hiç bir şey duymamanın, hiç bir şey görmemenin saadetine erdikleri halde, Peyami, uğrunda bu kadar ter, salya, gözyaşı ve mürekkep harcadığı ideolojisinin nasıl kepaze olduğunu ve kendisinin onu nasıl kepaze ettiğini görerek kan kismaktadır. Yalnız onun ve ona acıyanların hiç tükenmeyecek bir teselli kaynağı var: Yazıları. Hele faşizmi yaymak için yazılan yazılarının en coşkunlarını bir araya getiren ve uzun zaman çömezlerinin elinde bir "İlmü hal" gibi dolaşan "Millet ve İnsan" adlı kitabı bu bakımdan pek verimlidir. Peyami burada, kaba propagandacılar gibi açık konuşmamış, faşist ideolojisini, sembollere bürüyerek atmıştır. En hoşuna giden semboller de "milliyet" "milliyetçilik" "ideal", "iman" terimleridir. Şimdi hem Peyami Safaya, o kendini inkâr ederek ne kadar unutturmak istese de, asla unutulmıyacağını göstererek teselli sunmak, hem de ileride memleketimizde faşizm temayülleri üzerinde araştırma yapacaklara yardım etmiş olmak için bir kaç örnek vermeyi faydalı buluyoruz. Peyami, faşizmin nasıl dünyayı saran bir fikir olduğunu göstermek için şöyle yazmıştı:

".... İtalyan inkılabı da büyük harpten sonra ayaklanan sınıf ideolojisini tepeleyerek onu milliyet idealinin emrine verdi. S. 50"

Bu "İtalyan inkılabı" nın, bir kaç ay önce vatandaşlarının bacağınan astıkları Mussolini'nin Roma üzerine yürüyüşü olduğunu söylemeğe hâcet var mı? Devam edelim:

"... Artık Almanyada, Macaristanda, Portekizde, İspanyada ve bugünkü Fransaya kadar her yerde nihayet bütün sınıf ihtilâlleri tepelenerek, Gökalp'ın tahmin ettiği gibi "milliyet mefkûresi" nin tâbli haline getirildi. S. 50"

Hitler'in Almanyasında, Horthy'nin Macaristanında, Salazar'ın Portekizinde, Franko'nun İspanyasında ve P. S. nin bunları yazdığı 1943 dekî Pétain'in Fransasında hâkim olan "milliyet mefkûresi" nin faşizm = nazizm sisteminden başka bir şey olmadığını da herkes anlar. Bu "milliyet mefkûresi" nin bütün dünyada gerçekleştiği-

Adnan CEMGİL

ni söylerken İngiltere ile Amerikadan, faşizme boyun eğmemek için başta milli benliğini kurtarmak için yedi yıldır boğuşan Çin olduğu halde bütün kurtuluş savaşı yapan milletlerden söz açmaması da Peyami Safa'nın taptığı "milliyetçilik" in faşizmden başka bir şey olmadığını göstermektedir.

Peyami Safa, Faşizme sadakatının en şaşmaz delilini, Türk inkılabını, Türk kurtuluş savaşını da yukarıda sıraladığı faşist ayaklanmaların başına koymakla vermektedir. "Ziya Gökalp" ı da mahiyeti tamamen belli olan yâni Peyaminin lûgatinde faşizm mânasına gelen "milliyet mefkûresi" nin mübeşşiri olarak anmaktadır: "Gökalp bugün doğumuna şahit olduğumuz dünyayı çeyrek asır evvel gördü ve müjdeledi. S. 50"

"... Bu fikirler şimdi yâni 1943 yılında bütün Avrupada (yâni nazi istilâsı altındaki Avrupada) milli inkılap bayraklarının (yâni gamalı haçlı bayrakların) üstünde dalgalanıyor!". Peyami, artık faşist cezbese'nin içinde, gözleri büsbütün dönerek isteğini gerçek gibi alıp şu zafer nârasını da fırlatıyor:

"Gökalp'ın garp dünyası için en az çeyrek asır önce müjdelediği bu neticeler (yâni faşizm) büyük Türk dünyası için de, şimşek hızile gerçekleşme yolundadır. S. 51".

İnsan, P. S. nin memleketimizin faşizm barbarlığının boyunduruğuna girmesi için duyduğu sabırsızlığını açığa vuran bu satırları okurken elinde olmadan: "Yaya kaldın Tatar ağası!" diyor. Gerçekten, Peyami de, "Çınaraltı" ndaki ihvanı da, "yeni nizamcı" Abalıoğlu'giller de, "Tasvir" dekl müritleri de ve nihayet Ankaradaki Turancı nümayişinin gülünç şövalyeleri de yaya kaldılar: Faşizm, dünya ölçüsünde yere serilmiş, gebertilmiştir.

P. S. nin faşizm ideolojisini Türkiye'de yaymak için yazılmış güzel bir el kitabı olan "Millet ve İnsan" da sık sık kullandığı sembollerden biri de "ideal" dir. Bu bahse ayırdığı sayfalarda "pir aşkına" serden geçen bir dervişin coşkunluğu var. Edebiyat ve yazı ticaretinde hayli iş yapmış olan birinin bu ideal hümması bir çoklarını güldürecekse de Peyami evlenmekten, ticaret yapmaya kadar her şeyi ideal uğruna yapılmış hamleler olarak gösterirken hiç bir sıkıntı duymamaktadır. "Milli cemiyetlerle ferdin durumu" nu incelerken artık sembolizmi biraz daha gevşeterek, maksadını daha açığa vuran sözler kullanıyor; bunlardan başlıcası faşist sisteminin temel direklerinden biri olan "korporasyon" dur:

"Milli cemiyetlerin sosyal yapıları millidir. Bu cemiyetlerde ferd, refah mirasyedisî, hürriyet sarhoşu ve sulh esrarkeşi değildir. Her mesele onun için (tıpkı Peyami için olduğu gibi!) milli davadır ve sükûn zamanlarında da o, bu davanın zaferi için uyanık durur. Korporasyon nizamı içinde mesleğini milli menfaat emrine veren teşkilâtta vazife almıştır."

Herkesin ve herkesle beraber tarih ve sosyoloji bahislerinde pek uzun elli (yedi-tûlâ sahibi mânasına) olan P. S. nin da bildiği gibi korporasyon nizamı bir kere Ortaçağda, bir kere de faşizmde meydana çıkmıştır. Peyami Safa daima dönen, döner bir insan olduğuna göre şu bizde tonca diye anlatılan Ortaçağ korporasyonlarını söylememiş olmalıdır. Onun bayıldığı ve altını çizecek kadar önem verdiği korporasyon faşizmin icadı olan esaret sistemidir. Zaten "refah, hürriyet ve sulh" hakkındaki menfi hükümleri de faşisto - nazi Weltanschauung'unun hikmetlerindedir!

Peyami Safa, faşist dünya görüşünün "dinamik ve enerjik" harç anlayışını da yüzde yüz benimsemiştir. Ömründe sırtına hâki renkli ceket giçirmemiş, top seslerini yalnız bayram günleri dinlemiş olmasına rağmen bakın sulh taraftarlarına nasıl yıldırımlar yağdırıyor:

"İsterik Yahudi karısı bugünkü cihan harbi önünde (yâni 1939 da nazi Almanyanın dünyayı zincire vurmak için açtığı harp), uzun tırnaklarıyla saçlarını yolarak haykırır:

— Medeniyet yıkılıyor, insanlık mahvoluyor, bu ne barbarlık, bu ne canavarlık!"

Biraz sonra da şöyle devam ediyor:

"Harpten evvel Fransada, İngilterede, Amerikada yığın yığın sulh esrarkeşleri yetiştiren ve nihayet Fransayı çökerten bu Yahudi propagandasını Türklerin ağızından da işitince şemsetler sezmiş gibi ürperiyorum"

Evet, Peyami Safa, baykuş sesleri duymuş gibi "ürpermekte" haklı imiş. Gerçekten ikinci cihan harbinin sonunda büyük bir felâket, büyük bir yıkılış olması mukaddermiş. Ama hâdiselerdeki "ideal" düşmanlığına bakın ki harbin sonunda çöken, tâ temellerine kadar yıkılan "sulh esrarkeşlerinin" uyuşturdukları Fransa, İngiltere, Amerika değil, topyekûn harbi icat eden nazi Almanyasıyla, 8 milyon süngüsü ile övünen soytarı Mussolini'nin İtalyası ve geçenlerde Amerikalıların

Ziraî Reformda Memleketi İflâs Etmiş Bir Rejime Götürmek İstiyorlar

Behice BÖRAN

Ziraî kalkınma bahsinde dünyanın umumî gidişine ayak uydurmağa mecburuz. Kendi kabuğumuz içine çekilemeyiz.

Herkesin bildiği ve kabul ettiği gibi, memleketimizin en başta gelen sosyal meselelerinden biri, ziraat ve köy kalkınması davamızdır. Yakınlarda geçirilmiş olan toprak dağıtım kanunu ve yakında geçirilmesi beklenen ziraî donatım tasarısı bu müzmin derde deva olarak alınmış tedbirlerdir. Lâkin, bu kanunların geçirilmesiyle bu büyük davamızın kökünden, nihai olarak halledileceğini sanmak, meseleyi pek basit, safillâne bir şekilde görmek olur. Her kanun, şuurlu ve sarîh, veya zımnen ve farkında olunmuyarak, muhakkak belirli bir görüşten hareket eder ve o görüşü tatbikatta gerçekleştirmek gayesini güder. Eğer bir kanunun dayandığı ve güttüğü siyasî cemiyetin gerçeklerine, objektif şartlarına ve cemiyetlerin genel değişme seyriine uygun ise o kanun başarılı neticeler verir; değilse, tatbik edilmeye zorlandıkça vaziyeti kötüleştirir ve nihayet gerçek şartlara karşı tutunamıyarak tatbik edilmez ve edilemez bir hale gelir. Bunun için, memleketin sosyal davaları ele alınırken iki sualin cevabını araştırmak gerekir. Birincisi, ne gibi bir görüşten hareket ediliyor, ne çeşit bir sosyal nizam gerçekleştirilmek isteniyor? İkincisi, gerçekleştirilmek istenen sosyal görüş, sosyal gerçeklere, cemiyetin objektif gelişme şartlarına uygun mudur?

Bir ziraî ideoloji :

Bugün memleketimizde, ziraat ve köy kalkınması bahsinde, gayet

Çinlilerin ve Sovyetlerin önünde dize gelen "Güneşin oğlu" Hiro-Hito'nun Japonyasıdır.

Peyami Safanın pek hoşlandığı "metafizik hakikat" adına şunu da belirtelim ki bu sonuç onu pek sarsımayacaktır. Zira o, determinizme inanmaz; kültürünün dörtte üçü Mein Kampf'dan geliyorsa, dörtte biri de üstadı Şekip Tunç kanalıyla Bergson'dan geldiği için "realiteyi akılla kavramanın" imkânsızlığına inanır ve işine gelmediği zaman onu pekâlâ görmemezlikten, anlamamazlıktan gelebilir!

1944 yılının ikinci yarısında, harp talinde meydana gelen değişiklikler P. S. nin kafasını o kadar allak bullak etmişti ki, daha bir yıl önce Palazzo Venezia'nın balkonundan karagömlükli sürülerine bağırarak Duçe'nin gürültüsü ile harbi, boğuşmayı övdüğünü ve hele nazi sürülerinin Kafkas boylarına sokulduğu günlerinde, Hitler'in ömürsüz zaferleri için yazılmış destanlarının en güzellerinden sayabileceğimiz "Kaf dağlarında sallanan bayrak" adlı mensur şiiri yazdığını unutarak şunları yazıyordu: "... Bu misli görülmemiş cihan katliamının, bu havadan yağın ölümlerin ve yerden biten sefaletlerin... Tasvir; 5.4.1944"

Görülüyor ki Peyami Safanın bir zaman sulhçülüğe "esrarkeşlik" diyecek kadar bir harp taraftarı olduğu halde, ikinci cihan harbinin 1945 yılında gösterdiği manzara karşısında

belirli ve sarîh bir iktisadî görüş vardır ve bu görüş nüfuzlu çevrelerde yaygındır da. Bu "ziraî ideoloji" nin mümessilleri bugün ziraat işlerinde müessir, mesul makamlarda bulunuyorlar ve toprak dağıtım ve ziraî donatım kanunlarıyla bu ideoloji, nazariyeden tatbikata geçmek temayülünü gösteriyor, bunun için de, memleketimiz ziraatının gidişi ve istikbali bakımından taşıdığı mânânın ehemmiyeti artmıştır.

Bu "ziraî ideoloji" nin ana hatları nelerdir? Kabil olduğu kadar, neşredilmiş yazılarda kullanılan tâbirler, ifade şekilleriyle bu ideolojiyi hülâsa edelim (1):

İdeolojinin dayandığı esas fikir, hareket noktası, Türkiyede: "Kendi kucağında kendine yeten, hiç bir yere hiç bir suretle bağlanmayan bütün bir millet iktisadî kurmak" fikridir, otarşî si-

(1) Dönüm mecmuası koleksiyonu, 1932-1940 ve Ş. Raşit Hatipoğlu, Türkiyede ziraî buhran, 1936.

"... Cihan katliamları, gökten yağın ölümler, yerdən biten sefaletler..." diye isterik feryatlar koparmasında hiç bir tezat yoktur. Çünkü o daima "sahibinin sesini" aksettiren bir megafon olmuştur. Hocası Goebbels de, o günlerde, bir zamanlar sayfalarından kâinata meydan okuduğu, "Die Woche" de aynı sulhseverlikle, aynı "isterik Yahudi karsısı" feryadıyla "medeniyet yıkılıyor, Avrupa mahvoluyor!" diye haykırıyordu?

Ama diyeceksiniz, Peyami Safanın, hep onların izinden gittiği doğru değil. Onlar zehir içtiler, hayatlarına son verdiler. Halbuki Peyami Safa yazın Adada, kısım Şişlide hayattan kâim almakta ve "icap ettikçe" de çürümüş demokrasilere" kasideler çırpıştırmaktadır. Evet gerçekten meselenin bu cephesi —bütün iyi niyetimize rağmen— bizim için de karanlık. Ama kimbilir, belki bunlar da "ideoloji" harbinin icaplarından ve askerlikteki terimle "maskelenmek" tir.

Hem duyduğumuza göre Peyami Safa ölümlerinden sonra da eski kahramanlarla ilgisini pek kesmemiş: Son zamanlarda —bazı filozof dostlarıyla birlikte— dadandığı ispiritizme âlemlerine zaman zaman Hitler'in, Mussolini'nin, Goebbels ile Gayda'nın ruhları da geliyormuş. Her halde ara sıra Peyami Safanın kafasına "Tasvir" için öğütler, kalemine de kahramanca yazılar ilham eden bu "ermiş" ruhlarsa gerek!

yasetidir. "Kendine yeterlik" yani kendi yağıyla kavrulan, kendi içine kapalı, dünyanın gidişinden tecerrüt etmiş bir Türkiye yaratmak fikri, yazılarda tekrar tekrar ısrarla beliriyor. Kendine yeter Türkiye iktisat bütünü, ancak ziraat etrafında taazzuv edebilecektir; böylece, bugün olduğu gibi yarın da memleketimizin iktisadî temeli ziraat olacaktır.

Ziraî istihsali arttırmak bahsinde entansif değil, ekstansif ziraate taraftarlardır, yani, ileri teknik ve vasıtalarla, makine ve fennî usullerle, dönüm başına verimi âzami derece arttıracak şekilde "derinlemesine ziraat" e değil de, bugünkü vasıtalarla, köylüye ancak bir derece daha yüksek el âletleri verip boş yatan arazinin sürülmesini temin ederek "genişlemesine ziraat" e ehemmiyet verilmelidir. Köylü aile-işletmeleri, "her birinin bir küvetine yetecek kadar" toprak sahibi olmalıdırlar, bu toprakları işlemek için köylüye bugünkünden ancak "bir derece daha yüksek" âletler verilmeli ancak biraz daha ileri usuller öğretilmelidir. Memleketimiz ziraatine makine değil, el âletleri lâzımdır. Makinenin ve daha ileri usullerin Türkiye ziraatında yeri olamaz, çünkü "teknik mümkün kıldığı bir çok işlerin hakiki hayatta yeri yoktur" ve "memleketimiz ziraatine ileri ziraatlerden birinin teşkilâtını vermek ne mümkündür, ne de doğrudur."

Yama siyaseti :

Yarını hazırlıyacak yeni köylü nesilleri de bu programı gerçekleştirecek surette yetiştirilecektir. Bugünkü ziraî istihsal organizasyonu durumu ana çizgileriyle muhafaza edilerek, yalnız, yamayı, tamir edilip düzeltilerek yarın da devam edecektir. Yeni köylü nesillere "nazarî ders" okutulmayacaktır, yani ilmi bilginin tatbiki-ne dayanan ileri ziraat usullerinden yeni köylü nesillerin, "nazarîdir" diye nasibî olmayacaktır. Köylü gençler sadece "içinde doğdukları köy hayatından bir derece daha yükselmiş ve iyileştirilmiş bir hayat içinde", küçük çiftliklerde çalıştırılarak yetiştirilmelidirler. Bu gençlerin bu çiftliklerde öğrenecekleri ve yarın tahakkuk ettirecekleri istihsal şekli, bugünkü köylü işletmelerinin düzenli ve elverişli organizasyonundan daha ileri olmamalıdır.

Küçük işletmeler :

Yine bu ideoloji taraftarlarına göre devletin ziraî istihsale doğru-

dan doğruya müdahalesi, ziraî istihsale girişmesi lüzumsuzdur. Ziraatte devletin "rolü olmakla beraber... kısa bir zamanda netice alınmayacağı için lüzumlu olmadığı" ileri sürülür. Mesele, "küçük köylü işletmelerinin bugünkü şartlar altında, bugünkü vasıtalarla takviyesidir." Böylece, devlet çiftlikleri ve devletçilik prensipimizin ziraatte de kendini ifade etmesi bahsî bir yana bırakılmış oluyor.

Ziraat etrafında taazzuv ederek: "kendine yeter millet iktisadî bütünü"nde sanayinin yeri ve rolü ne olacaktır? Sanayi kesin olarak ikinci derecede bir rol verilir. Sanayinin, kendi başına hayati bir istihsal şubesi olduğu için değil, ziraatin ihtiyaçlarına cevap verebileceği için memleket iktisadî bakımından ehemmiyeti, "iktisadımızın temeli olan ziraatin teknik ve ekonomik inkişafı için bir zaruret" olmaktadır. Bundan ötürü, bilhassa ziraî sanayinin kurulması ve gelişmesi meselesi üzerinde durulmalıdır (şarapçılık, yağcılık, peynircilik gibi...) Sanayiye verilen ikinci bir rol de iktisat bütününe kendine yeterliğini sağlamaktır. Türkiye, "kendine yeter bir iktisat bütününe erişinceye kadar" sanayileşecektir.

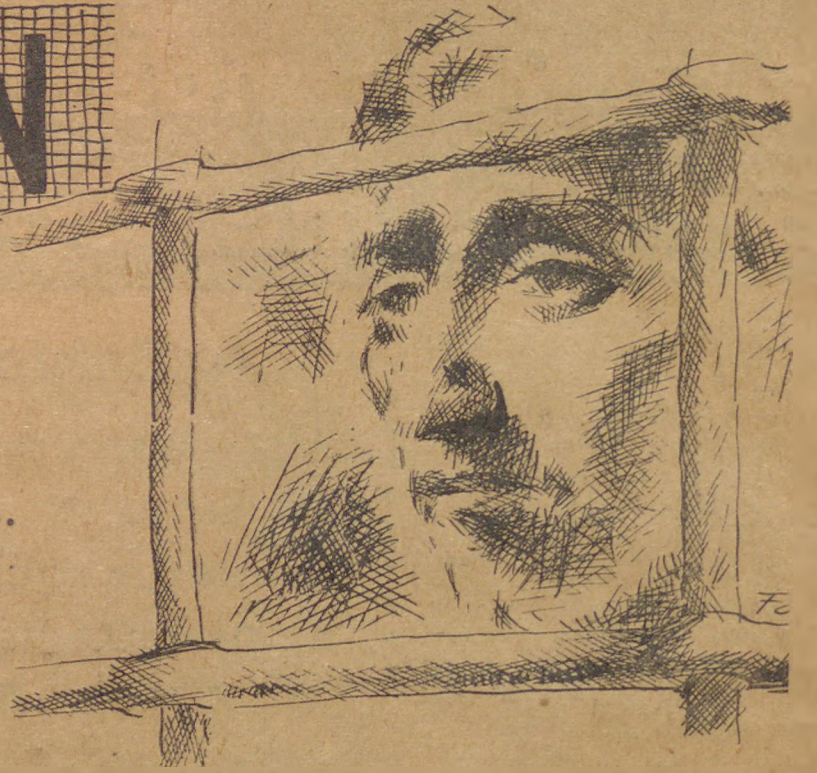
Ziraî mahsulleri kıymetlendirmek üzere kurulacak sanayi (peynircilik, yağcılık, şarapçılık vb.) şimdiye kadar devletin kurduğu sanayi ziraî büyük endüstri şeklinde olmamalıdır. Devletin kurmuş olduğu büyük kapasiteli şarap, bira, şeker sanayi gibi sanayi teşekkülleri kurmak, ziraat üzerinde "küçük sanatların yapacağı faydalı tesiri temin edemez." Buna mukabil, "küçük ziraat sanatları" üzerinde ısrarla durmak lâzımdır. "Ziraat sanatları, müstahsilin kendi mahsulünü işlemek üzere kurduğu küçük ziraî-sanayi müesseseleridir". Sanayii, memleketi kendine yeter iktisadî bütünlüğe erdirmek için geliştirirken de, "büyük kapasiteli sanayi gibi temayüllere kapılarak zaman ve kuvvet harcanmamalıdır".

Akla gelen sualler :

Kıscası, memleketin iktisadî temeli bugün olduğu gibi yarın da ziraat olmalıdır. Sanayi ancak tamamlayıcı bir rolde ve ancak kendine yeter bir iktisat bütünü temin edecek kadar gelişmelidir. Üzerinde durulması, ehemmiyet verilmesi gereken sanayi şubeleri ziraî mahsulleri kıymetlendirecek olan sanayidir, asıl, temel sanayi şubeleri değildir. Bunlar da büyük makine sanayii şeklinde kurulmayacaktır; memleketimiz sanayiine, dükânında veya atölyesinde bir kaç çırak ve usta ile çalışan "küçük sanat" erbabının işletmeleri hâkim olacaktır, tıpkı ziraatte, yeni makineler değil, ancak "yeni âletler" kullanan, "bugünkünden bir derece daha iyileşmiş bir hayat" süren köylünün "biraz daha düzenli ve elverişli" hale getirilmiş küçük işletmeleri hâkim olacağı gibi.

— İkinci yazı gelecek sayıda —

KATİL OSMAN

Bir takım insanlar vardır ki, yaradılışları bakımından hiç istidatlı olmadıkları işlerin içine, bazan tesadüflerin, bazan muhitlerinin, bazan da modanın tesiriyle girmişlerdir. Bunlar ellerinde olmadan sürüklenip, işin öyle bir yerine gelirler ki, artık kendileri için, bir halk tâbirinin ifadesiyle, "Kalabalıkta söz verdik, ölmek olmaz!" demekten başka yol kalmamıştır. Kendilerine hiç uymayan ve bir hayli sıkıntı veren bu yükü, namus belâsı sürüklemeye, kimseye belli etmeden rollerini oynamaya çalışırlar, hattâ bunda biraz da mübalâğa ederler. Bazan bu yüzden belâyâ girdikleri de olur. Bu gibilerin asıl felâketi, benliklerine taban tabana zıt hüviyetlere bürünerek muazzam bir yalanı bütün ömürlerince sürüklemeye ve saklamaya mecbur kalmalarıdır.

Böyle birine rasladım mı, hemen aklıma bir hapisanede gördüğüm Katil Osman gelir. İşte onun hikâyesi:

Sabahattin Ali

Hapishanenin dış avlusunda, Abaza Kemal'in kahve ocağının dibinde oturmuş, birbiri üstüne cigara içiyorum. Yüksek kale duvarlarının dışından, limandan gelen sesler içime gariplik çöktürmüştü. Dördüğünü daha uzaklarda yanık yanık öttüren bir gemi şimdi yaklaşmış, demir atıyordu. Zincir gürültüsü arasında kavga eden kayıkların sesini duyar gibi oluyordum. Gönlüm dışarıdaydı. Başka zaman beni avutan şeylere bakmıyordum bile. Gardiyan Arifin tavuğu, etrafında bir haftalık civcivleriyle, ayaklarının altında doluyor, yanımdaki sur duvarının ortasından fırlayan ve büyü-yüp aşağıya doğru uzandıkça çiçek üstüne çiçek açan papatya dalı hafif rüzgârda sallanıyor, esrarkeş Tayyar Baba biraz ilerde sırtını duvara dayayıp başını karnına sarkıtmış, Bayburt türkülleri mırıldanıyordu. Ama ben bu candan ahbaplarımda teselli arayacak halde değildim. Gözüm sekiz arşın kalınlığındaki taş duvarları aşılıyor, güverte kenarında eteklerini uçurarak vincin işlemlerini seyreden kızları, merdivenden kocaman yatak denkleleri indirmeye çalışan hamalları görüyordum. Yerimden fırlamak, gardiyanları, jandarmaları şöyle elimin tersiyle iterek çıkıp yürümek, bir sandala atlayıp gemiye varmak ve kaptana: "Çek!" demek istiyordum. Gözümde tüten ne şehirler, ne insanlar, ne de kırlar ve ormanlardı. Açık denizleri, etrafında duvar olmiyan, uçsuz bucaksız yerleri arıyordum. Ama ruhumuz böyle gök yüzlerinde uçup dururken birdenbire yere inip insan küçüklüğü ile karşılaşmak ne tuhaf oluyor.

Mürteci Yakup Hoca yanıma sokuldu, altına demir iskembelerden bi-

rini çekerek: "Nasılınsınız bakalım?" diye sordu. Ben onun ne maksatla geldiğini tahmin ettiğim için hemen kahve ocağına seslendim: "Kemâl, Hoca-ya bir çay demle."

Zavallı, Balıkesir taraflarında burnunu soktuğu bir tarikat meselesi yüzünden mürtecidir diye on sene yemisti. Menemen hâdisesinden ürken devlet böylelerine karşı o sıralarda pek sert davranıyordu. Dışardayken hali vakti yerinde, iki karılı olduğunu söylediği halde senelerdenberi kendisini arayan, soran yoktu. Şunun, bunun yardımı, hapisane müdürünün himayesi, ara sıra yazdığı muskalar sayesinde şöyle böyle geçiniyor, fakat mahpuslar arasında lâf taşıdığı, müdüre ispiyonculuk ettiği için, herkesten hakaret görüyordu. Bunları fenalık olsun diye değil, hem çok meraklı, hem de çok geveze olduğu için yaptığını sanıyorum. Çünkü onun nasıl bir an bile yalnız kalmıya dayanamayıp hemen birilerinin yanına sokulduğunu, söylenecek meraklı, mühim bir şey bulup etrafın alâkasını kendi üzerine çekmek için, o mini mini, bal rengi gözlerini kırıştırarak nasıl kafasını patlatırcasına gayretler sarfettiğini görmüştüm. Merakla dinleneceğine hükmettikten sonra, babasını ipe göndererek sırları bile ortaya atmaktan kendini alamazdı. Yaz, kış sırtından çıkarmadığı soluk penbe padesüsünün eteklerini savura savura bahçenin bir yanından bir yanına koşar, şurada üç kişiden beş lâf, burada beş kişiden üç lâf, alıp vererek gününü doldururdu. Kendisini benimle yarı buçuk hemşeri saydığı için sık sık yanıma gelir, memleketteki tanıdıkların sözünü açar, Bal-ya'lı olan ikinci karısından bahseder, en sonunda taze bir çaya fit olur giderdi. Bugün halinde yapma bir ağırlık vardı. Sağ elinde çay fincanı, sol elinde dumanını suratıma üflediği köylü cigarası, "işte bu insanların hali böyledir!" demek isteyen mânalı baş sallamaları ile ikide bir içini çekiyordu. Gülümsüyerek sordum:

"Hayrola Hoca, ne havadislerin var bakalım?"

"Bizim Katil Osman gene dün ak-

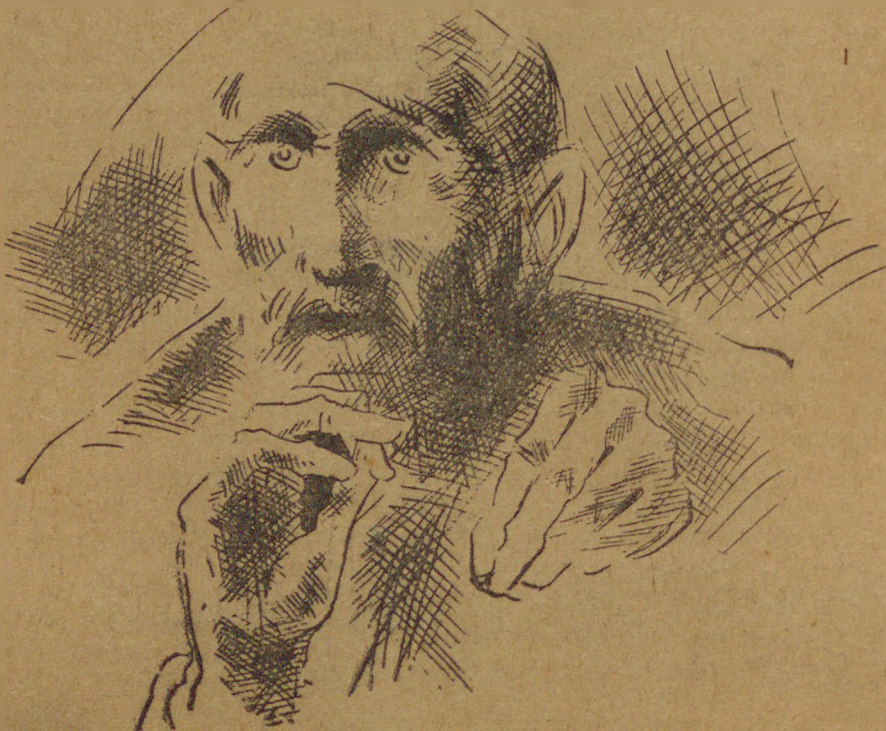
şam haltlar karıştırmış. Bu sefer iş ciddi. Berber Hüsamettini bıçaklamış. Diye diye en sonunda katil olacak."

Bu Katil Osmanın kim olduğunu önce birdenbire hatırlıyamadım. Biraz düşündükten sonra:

"Şu iki ay kadar önce tahliye edilen delikanlı mı? Hani Koca Reis yol kesmekten ceza verecekti az kalsın!" diye sordum.

"Keşke verseydi. En çoğu yedi sene alır, teşebbüs halinde kaldığı için iner, bir kaç seneye yakayı kurtarırdı. Bu işler de başına gelmezdi. Berber Hüsamettin ölürse on beş sene garanti. Berber de kurtulacağı benzemez, bıçağı karnından yemiş."

Katil Osmanı iyice hatırladım. Yirmi beş yaşlarında olduğu halde on yediden fazla göstermiyen, soluk, ince yüzlü, bembeyaz elli ve uzun parmaklı bir çocuktur. Yanıma hep ceke-tini toparlayıp ellerini göbeğinin üstünde kavuşturarak sokulur, bir şey söyleyecek olsam: "Buyur Ağabey!" diye başını uzatırdı. Memleketin şimdi hapiste bulunan namılı kabadayılarının yanında ağzını bile açmaz, hocasının bir sözünü kaçırmak istemiyen nümnelik bir talebe gibi gözlerini dikip hep dinlerdi. Onun dışarıdaki hayatı hakkında duyduklarımı inanmak çok güçtü, ama herkes aynı şeyi söylüyor, ziyaret günleri gelen ihtiyar anası bile, oğlunu uzaktan görünce: "Ocağımızı batırdın Osman, tez günde boyla-

rın devrilsin!" diye acı acı beddua ediyordu.

Anlattıklarına göre bu yaşa gelen ve babası genç öldüğü için halleri hiç te iyi olmıyan Osman şimdiye kadar bir iş tutmuş değildi. Hangi ustanın yanına verdilerse üç beş gün durup kaçmış, terzilikte ilk açmaktan, kunduracılıkta iplik muhlamaktan ileri gidememişti. On yaşında mahalledeki memur çocuklarını dövmekten başlayarak, on ikisinde anasının üstüne yürümüş, on beşinde dayısına bıçak çekmiş, on altısından sonra da hiç olmazsa haftada bir karakolu, ayda bir hapisaneyi boylar olmuştur. Babadan kalma bir bağın baharda yaprağını, güzde üzümünü, kışın kökünü satıp rakıya yatırmış, anasının başını soktuğu iki göz evle arkasındaki bir buçuk dönüm bahçeyi de aynı yere yollamak için çok uğraşmış, fakat ihtiyar kadının "cena-zem çıkmadan bu eve başkası girmez!" diye müthiş bir inatla direnmesi ve tapuları Osmanın dayısına verip saklatması yüzünden bu işi becerememişti.

İhtiyar kadıncağızın küçücük bahçede yaz kış durmadan uğraşarak yetiştirdiği sebzelerle beş on erik, vişne ağacının meyvası Osmanın ne boğazına, ne üstüne başına yetmediği için delikanlı işi haraççılığa vurmuştu: Nazı geçen, daha doğrusu şerrinden yılan esnafa musallat oluyor, bazan bir pa-buçunun, bazan bir zerzevatının yanına, kendisini istiyen olmadığı halde, çirak gibi girip beş on gün çalışıyor, kefal tutup balık yumurtası çıkararak balıkçılara gûya yardım ediyor; böylece yerine göre bir çift yemeni yahut bir kaç lira para alıyordu. Karadenizden bildircin akını başladı mı, o da acularla beraber gider, yağmurlu günlerde çocukların bile eğilip yerden kuş topladığı bu ava katılırdı. Akşamları her hangi bir meyhaneye dalıp bir ah-bap sofrasında kendine içki, yemek ısmarlatır, olmazsa ahçıya "Borcum olsun!" der, savuşurdu. Bir çokları başlarını belâyâ sokmaktansa ona arada bir yemek yedirmek, pek asılırsa yarım lira borç vermekle yakalarını kurtarmıya bakıyorlardı. Çünkü bir yapıştığı insanı kolay kolay bırakmıyor, en olmayacak yerde suluca lâf atarak, şakalar yaparak, azıcık ters muamele görse hemen parlayıp kavga çıkarak karşındakini iyice bezdiriyordu. Hiç bir düğünden, hiç bir toplantıdan eksik olmaz, kapısını açık bulduğu yere babasının evi gibi girer, üç kadehte sapıtır, ondan sonra, ya terbiyesi, ya-

nut zavallılığı yüzünden kabele edemeyecek birini seçer, balta olurdu. Kasabanın en kabadayıları bile onunla hır çıkarmaktan çekinirdi. Böyle bir çamura uymanın ayıplığı bir tarafa, Osman kavgada alt olacağını anlayınca işi hemen yaygaraya vurur, avaz avaz bağırır, ağlar, yedi mahalleyi başına toplardı. Her yerde, her vesile ile kavga çıkardığı, en küçük nızalarda bile elini bıçağına atıp: "Yakarım ulan, kanını içerim ulan, beni katil etme ulan!..." diye bağırıp palavralar savurduğu için, daha bir kişiyi bile yaralamadan adı Katil Osman olmuştu.

Ama yukarıda da söylediğim gibi, benim hapishanede gördüğüm mahcup oğlanla bu azılı serseriyl birleştirmek zordu. Halbuki o zaman da gene böyle bir edepsizlikten içerli düşmüştü: Bir akşam üzeri yolda evine giden bir mahallelisini çevirmiş, "Hadî gidelim de bana rakı ısmarla!" demiş, ötekî: "İşim var!" deyince, "Öyleyse iki lira borç ver!" diye tutturmuş, adamdan gene yüz bulamayınca bıçağı sarılmış. Etraftan koşup gelenler polise teslim etmişler. Onu sık sık karşısında görmekten bıkan ağırceza reisi bu sefer Osmana iyi bir ders vermek istemiş, "gece vakti silâhla yol kesmek" suçundan onu şöyle dört beş sene için içerli tıkmaya niyetlenmiş. Ama Osman o taş yürekli Koca Reis'in karşısında da o mâsum, mahcup haliyle terbiyeli terbiyeli ağılayıp kendine acındırılmış olacak ki, bir kaç ayla yakayı kurtardı ve aldığı cezayı yatmışına saydıkları için hemen çıktı.

Yakup Hoca hep buna hayıflanıyor, "Reis oğlana iyilik etmedi. Osman şu Yusuf makamında üç senecek yatsaydı aklını başına devşirip çıkardı. Şimdi berber ölürse on beş yiyecek. Tuh." diye söyleniyordu.

Vakit ikindiyi geçmişti. Hoca kollarını sıvayıp abdest almaya hazırlanıyordu. İlerdeki hızarıcılar bıçtikleri ceviz kütüğünün arkasında namaza durmuşlardı. Sur duvarlarının üstünde candarmalar nöbet değiştiriyorlardı. Limandaki geminin vinç sesleri, denizde gidip gelen motorların gürültüsü kafamın uzak yerlerinde oğuldayıp duyuyordu. Arka tarafımdaki demir parmaklıklı kapı gıcırdadı, başımı çevirince, Hopalı gardiyan Ali Faik'le beraber Katil Osman'ın avluya girdiklerini gördüm.

Osmanın yüzü kâğıt gibiydi. Gözleri ufalmış ve kanlanmıştı, çenesiyle şakaklarındaki seyrek tüyler büyümüş gibiydi. Uzayıp incelmış hissini veren çehresi, sivri burnu, yarı açık ağzında görünen ufak sarı dişleri ve etrafa şaşkın şaşkın bakan gözleri ile, kedinin ağzına düşmüş canlı bir fareye benziyordu.

"Geçmiş olsun Osman, gel şöyle otur bakalım!" diye seslendim, "Ali Faik, gel sen de bir kahve iç."

Osman, himayesine sığınacak birini bulmuş gibi, çabuk adımlarla sokuldu. Yakup Hocanın yanına bir iskemle çekip ilişti, ellerini masanın üstüne koyarak, korkak gözlerini yüzüme dikti. İnce parmaklı beyaz elleri titriyordu.

"Nasıl oldu, Osman?" diye sordum. "Sorma ağabey, bir kazadır oldu işte."

Kırık dökük kelimelerle vukuatını anlattı. İşine geldiği gibi değiştirdiğini farkediyor, fakat ses çıkarmıyordum. Sanki Koca Reis'in karşısındaymış da yüreğini yumuşatmak istiyormuş gibi ağlamaklı bir sesle ve başını

"Vallahi şaka olsun diye yaptım ağabey, bıçağın ucuyla şöyle dokunuverdim, karnı boşmuş, girivermiş!"

Bu sırada Yakup Hoca gardiyan Ali Faik'le konuşuyor, onu sorguya çekiyordu. Osman'ın kine pek uymayan hikâyesini tamamladıktan sonra gardiyan doğruldu, kahve fincanındaki son yudumu dikerek:

"Sen bu masalları bu sefer Koca Reis'e dinletemezsin, başka lâflar düşün, hadî bakalım, koğuşa gidelim." dedi.

Osman da kalktı, uzaklaşırlarken yanıdakine: "Vallahi billâhi benim dediğim gibi oldu, Ali Faik!" diye izahat veriyordu.

Hemen o akşam bir çoklarından dinlediğime göre Osman'ın bu vukuatı da incir çekirdeği dolduramaz bir meseleden çıkmış: Kendisi gibi kopuk bir arkadaşıyla üç beş kadeh attuktan sonra kahveye gidip altmışaltı oynarlarken berber Hüsamet'in yanlarına gelmiş, oyuncuların kâğıtlarına bakarak, koz çak, yirmiyi söyle diye karışmaya başlamış. Osman da: "Ulan o kadar iyi biliyorsan gel sen de oyna, üç kol yapalım!" demiş, Hüsamet'in istememiş, oynarsın, oynamazsın derker Osman Bursa işi söğüt yaprağını çektiği gibi saplayivermiş. Anlatırlar:

"Osmanda adam vuracak hal ne gezer, herhalde sarhoşlukla elinin kararını bilemedi, fazla soktu. Bıçak bir karış girmiş." diyorlardı. Osman yanında konuşulan bu sözleri ağzını açmadan dinliyor, ürkek gözlerini, koğuşa bağdaş kurup oturmuş olan eski mahpusların ayaklarında gezdiriyordu.

Bundan sonraki günlerde Osman'ın halli hiç değişmedi. Bahçede çabuk adımlarla volta vuruyor, ikide bir kapıya koşup hastanedeki Hüsamet'tinden haber soruyordu. Berber on iki gün yaşadı. Yarası pek ağır olmadığı için belki kurtulabilecekti. Fakat bu küçük vilâyet merkezinin iki doktorlu hastahanesinde buz makinesi yoktu. Hademelerin saatte bir kuyudan çektikleri suya batırılarak hastanın karnına konan soğuk bezler nedense kâretmedi, oğlan bıçağı yediğinin on ikinci günü karın zarı iltihabından gitti.

Bu haberi duyduğu zaman Osman'ın benzi büsbütün sarardı. Şaşkın şaşkın etrafındakilerin yüzüne baktı, hızlı nefesler alarak uzaklaştı, bir duvar dibine çöktü ve düşünmelere daldı.

Ama bugünden sonra Osman birdenbire değişti, Hep sinirli ve heyecanlıydı. O sessiz, ürkek hali kaybolmuş, bana, hattâ eskiden pek saydığı kabadayılara karşı tavırlarına bir aldırmaçlık, bir sertlik gelmişti. Olur olmaz lâfa karışıyor, terslenince cevap vermeye kalkıyordu. Koğuş arkadaşlarıyla yatak yerî yahut tayin bölüştürme meselesinden ufak tefek nızalar çıkarmaya başlamış, görüşme günü kapıya gelen anası ile, para yüzünden, gardiyanların araya girmesine sebep olacak kadar büyük bir kavga etmişti. Başına gelen felâketi gözönünde tutunca onun bu hırçınlığını anlamak zor değildi. Kendisiyle oturup dertleşen, halini soran yoktu. Çocukluğundan beri elinden tutanı olmiyan delikanlıyı bir gün karşına alıp dilince konuşmaya başladım. Dışardaki hayatından, içki âlemlerinden, mahalle kavgalarından, denizden ve bildircin avından bahsettik. Söz döndü doladı, son vukuata dayandı. O zaman ben, Osman'ın ruhuna çöken

Valizadem!

Zadelik boş şeydir Valizadem. Kimi zatınız gibi Valizade olur, kimi benim gibi kayıttan azâde olur. Başınızdan bir kaza geçmiş, kazazede olmuştunuz. Daha doğrusu, siz değil de, sizin bir arkadaşınız kazazede olmuş. İşte böyledir bu dünya Valizadem. Hani bir kurbağa file baka baka şişmiş, şişmiş te patlayivermiş. O senin arkadaşın da Valizadem, sana baka baka valizade olayım derken otomobilzede olmuş.

Fakat kabahat sende. O makam otomobili denen mahlûk, her sınıf adamı kabul etmez. Onun yumuşacık koltuklarına ya bir makam, ya bir makamzade oturabilir ancak. Zadelige özenenler de otursun, abur cubur yemiş mide gibi dışarıya fırlatıverir. Demek, makam otomobilini arkadaşınıza bir gecelik ciro etmekle, bu keyfiyet asil otomobilin haysiyetine dokunarak, içine girenleri safra gibi dışarıya fırlatıvermiş. Otomobil deyip geçmeyin, sürtüne sürtüne ona da zadelik geçmiştir.

Hem siz de bu otomobil yarışlarından, böyle şakalardan vazgeçin. Canınız sıkılırsa bir oyuncak otomobil, yahut tren alır, kurar kurar işletirsiniz. Daha olmazsa, bayram meydanlarında bir sırmalı, hâşâ huzurunuzdan eşek bulur üzerine atlar, bacaklarınızı sallaya sallaya koşturursunuz.

Hem siz eğlenirsiniz Valizadem, hem de size baktıkça biz eğleniriz. Nenize lâzım böyle kazah belâlı yarışlar.

Böyle bir halî biz, yâni azâdeler karıştırsaydık.. Siz şimdi haddiniz mi? dersiniz. Doğru böyle makam otomobilleriyle haltetmek haddimiz değil ya.. Haddimiz olmayarak bir yapsaydık, bilmem ne olurdu?

Siz yaptınız, olanlar meydanda. Bir gazete kapatılmış, bir muharrir kapatılmış. Hani bu mesele de kapatılır amma, Valizadem, ne yazık ki kapatılacak tarafı kalmamış.

"Büyük Doğu,, Zaviyesi

Bir Necip Fazıl vardır, şair derler. "Para" sı vardır, piyes halinde "Tohum" u vardır, tarlaya ekilmemiş-

büyük sıkıntıyı biraz hafifletmek için uzun teselli cümleleri sıraladım. Sesimde garip bir tevekkül edâsiyle:

"Aldırma Osman," dedim, "Eunlar hep insan başına gelir. Bak, şu hapishanede yatan yedi yüz kişinin en az beş yüzünün boynunda can vebali var. Pişman olur, kendini islah edersen her şey unutulur."

Bunları dinlerken Osman'ın yüzünü kaplıyan sıkıntı ifadesi beni şaşırtmadı. Onun buz tutmuş insanlığını ısıtıp yumuşatmak kolay olmayacaktı, elbette. Ama benim daha fazla şeyler söylememe meydan vermeden Osman bir el işaretleriyle sözümü kesti. Kimse-nin duymasını istemiyormuş gibi ağzını yüzüme yanaştırarak:

"Bırak boş konuşmaları ağabey!" dedi, "Bu kadar sene hiç yoktan adı-mız katil diye söylendi; artık önüne gelen benimle dalga geçiyordu. Gözüm

tir. "Ağaç"ı vardır, meyvası, hattâ gölgesi bile yoktur. Kaldırım mühendisi gibi kaldırım şairidir. Yapmadığı marifet, girmedığı boya, etmediği iş kalmamıştır. Sanki bütün bu karışık hayatının günahını çıkarmak ister gibi, günün birinde bir şeyhi keramet-furuşa intisap etmeyi aklından geçiren Necip Fazıl, aramış, taramış —arayan mevlâsını da bulur belâsını da— mevlâsını bulmadığına göre, o da bir nakşibendi şeyhini bulmuş. Efendi hazretlerinin müridanı arasına girmiş. Gel zaman, git zaman, hazretin ömrü yetişmiş, Azrail ecel şerbetini sunmuş ve ecel döşegine düşen şeyh hazretleri:

— Yetmiş ya Necip Fazıl, diye nidâ buyurduktâ, hâtiften şeyhinin nidâsı kulağına irişen Necip Fazıl, seccadesine atlayıp, tesbihini sallayıp, bıyığının bir telini yakmış; yummuş gözünü, açmış gözünü, bir de bakmış ki hazretin huzurunda. Hali ihtizarda bulunan şeyh efendi hazretleri:

— Evlât, demiş. Vaktirişdi, ecel karşıma dikildi. Âlemi dünyadan âlemi ukbaya kışığa gidiyorum. Vecer elini, sana nefes edeyim, icazet vereyim, postumu terkedeyim. Yum gözünü, aç ağzını."

Âdetmiş, şeyhler nefes verirlerken, müritlerinin ağzına üç defa tükürürlermiş.

Necip Fazıl da ağzını açmış, mürşidi şeyh efendi hazretleri:

— Tuuu, tuuu, tuuu diye tükürmüş. O da teşekkür makamında;

— Huuu erenler demiş destini bu seylemiş.

Böylece şeyhin yerine postnişin olan Necip Fazıl "Büyük Doğu" zaviyesine postunu atmış; nasıl bir zamanlar şeyhi, Necip Fazılın ağzına tükürüp, ona nefes verdi ise, şimdi de şeyh Necip Fazıl efendi hazretleri bu zaviyede ağzına tükürülecek müritler arıyor.

kızıp birinin üstüne yürüsem herifin kılı bile kıpırdamıyor, "Senin gibi lâfla adam öldürenleri çok gördük!" di-yordu. Memleketin bir kabadayısının yüzüne bakacak halim kalmamıştı. Allah rahmet etsin, Hüsamet'inle görülecek bir hesabım yoktu, ama bu vukuat bana lâzımdı."

Osman, benim şaşkınlığıma aldırış bile etmeden yerinden kalktı, omuzundan ağır bir yükü fırlatıp atmış bir adam gibi hafif adımlarla uzaklaştı.

Konuşmanın sonuna doğru usulca yanımıza sokulup bizi dinlemiş olan Yakup Hoca, öğrendiği şeylerden memnun, elini omuzuma koydu ve filozofça mırıldandı:

"Bu dünya böyledir işte, kimi adam öldürdüğü için katil diye anılır, kimi adı katle çıktı diye adam öldürür.."

Görüşler

HAFTALIK SIYASİ MECMUA

OTORİTER ZİHNIYET: Eh, şimdi barışabiliriz!

H. CAHİT YALÇIN: Ya şimdi Amerikaya nasıl çatmalı?!

Uzun meşakkatli, fakat ümitli bir yolculuk!

Avrupa üzerinde Atom bombası!

Zaman olur hayali cihan değer

Arzı mev'ut

N. Nadi: Ee, dünyayı nasıl görüyorsun?
P. Safa: Mükemmel! gördüğümüz gibi

Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
M. Zekeriya SERTEL

ADRES: Sirkeci Ebusşut cad. No. 88

ABONE:
Görüşler
HAFTALIK SIYASİ MECMUA

Senelî: 12 Lira
6 aylığı: 6
3 aylığı: 3

ILAN: İç sayfalarda, santimi 1 Lira

Taha Toros Arşivi

001584977010